

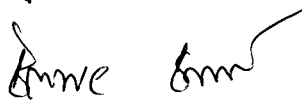
บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

ร.ต.ท. ถิรวัฒน์ ธรรมนง

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารทั่วไป
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤษภาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ นายถิรวัฒน์ ฌ ระนอง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

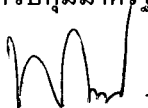
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....

(อาจารย์ชิตพล ชัยมะดัน)

คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานงานนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต)

..... กรรมการ

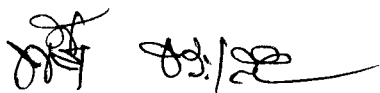
(อาจารย์จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์)

..... กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์ชิตพล ชัยมะดัน)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัญย์ ธารเสนา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๖๘

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก อาจารย์ชิตพล ชัยมะดัน อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำงานนิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พันตำรวจเอกประโชติ กั้นทะ นายวินัย จินดาหารา และอาจารย์จักรชัย ตี๋ประเสริฐสุทธิ ที่ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแบบสอบถาม รวมทั้งขอเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย รวมทั้งผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเมืองปราจีนบุรี ที่อำนวยความสะดวก และอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำงานนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากงานนิพนธ์ฉบับนี้ที่มีต่อวงการการศึกษา ผู้วิจัยขอให้คุณงามความดีครั้งนี้ เป็นเครื่องบูชาคุณบิดา มารดา ครู-อาจารย์ เพื่อเป็นสิ่งทดแทนบุญคุณในวิชาความรู้ และประสบการณ์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อผู้วิจัย

ร.ต.ท. ธีรวัฒน์ ณ ระนอง

56930154 : สาขาวิชา: การบริหารทั่วไป; รป.ม. (การบริหารทั่วไป)

คำสำคัญ: บทบาท/ ผู้ใหญ่บ้าน/ การแก้ไขปัญหายาเสพติด

อิรวดี ณ ระนอง: บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี (ROLES OF VILLAGE HEADMASTERS IN SOLVING
NARCOTICS DRUG PROBLEMS IN AMPHOE MUANG, PRACHIN BURI PROVINCE)

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: ชิตพล ชัยมะดัน, ศศ.ม. 80 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่าง โดยใช้วิธีของ LSD (Least significant difference test)

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรก ด้านการป้องกัน รองลงมา ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการฟื้นฟู

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่มีความแตกต่างกัน แต่ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุที่ต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

56930154: MAJOR: PUBLIC ADMINISTRATION (GENERAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: ROLES/ VILLAGE HEADMASTERS/ SOLUTIONS FOR NARCOTICS
DRUG PROBLEMS

THIRAWAT NA-RANONG: ROLES OF VILLAGE HEADMASTERS IN SOLVING
NARCOTICS DRUG PROBLEMS IN AMPHOE MUANG, PRACHIN BURI PROVINCE.

ADVISOR: CHITTAPOL CHAIMADAN, M. A. 80 P. 2015.

The purpose of this study was twofold. First, it aimed at examining the roles of village headmasters in solving narcotics drug problems facing Amphoe Muang, Prachin Buri Province. Also, this study attempted to compare their roles in solving narcotics drug problems as classified by personal factors, including gender, age, marital status, educational level, and average monthly income. The subjects participating in this study were 106 village headmasters. The instrument used to collect the data was a questionnaire. The statistical tests used to analyze the collected data included frequency, percentage, means, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA.

The results of the study revealed that the subjects expressed a high level of opinion toward the roles of village headmasters in solving narcotics drug problems. When considering each aspect, it was shown that the aspect in relation to prevention was rated the highest, followed by the aspects of giving assistance and rehabilitation that were also rated at a high level.

Based on the results from the comparison, there were no statistically significant differences in the roles of village headmasters in solving narcotics drug problems among the subjects with different gender, marital status, educational level, and average amount of monthly income. Finally, a statistically significant difference in the roles of village headmasters in solving narcotics drug problems was found among the subjects with different age at a significant level of 0.05.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	11
แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน.....	16
ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	20
แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน	28
โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด หรือหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด	32
ข้อมูลอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
วิธีวิจัย.....	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
เกณฑ์การแปรผล.....	47
4 ผลการวิจัย	48
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินโครงการ หมู่บ้านปลอดยาเสพติด.....	51
ส่วนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน	57
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผล.....	63
ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก	73
ภาคผนวก ข	75
ประวัติย่อของผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปตัวแปร	41
2	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศ	44
3	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามอายุ	49
4	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามสถานภาพสมรส	49
5	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	50
6	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	50
7	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนิน โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ด้านการป้องกัน.....	51
8	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนิน โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ด้านการให้ความช่วยเหลือ.....	54
9	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนิน โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ด้านการฟื้นฟู	55
10	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด รวมทุกด้าน	56
11	สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน ปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ.....	57
12	สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน ปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ.....	57
13	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ของบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการ LSD	58
14	สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน ปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส	59
15	สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน ปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	59
16	สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน ปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ..	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17 สรุปการทดสอบสมมติฐาน	60

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2	ขั้นตอนการดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้าน.....	34
3	กระบวนการประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด.....	35

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยประสบกับปัญหายาเสพติดหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านเป็นพื้นที่การผลิตยาเสพติด การเป็นพื้นที่การค้า การเป็นพื้นที่ของการแพร่ระบาด และการเป็นทางผ่านของยาเสพติด โดยมีตัวยาหลักที่ประสบปัญหาคือ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย โคเคน เอ็กซ์ตาซี และสารเสพติดประเภทวัตถุออกฤทธิ์บางชนิด การเป็นพื้นที่ผลิต เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเปิด และสะดวกในการเดินทางเข้าออกไปสู่ประเทศต่าง ๆ มีส่วนที่ติดกับพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญของโลกแห่งหนึ่ง จึงทำให้ไทยมีส่วนในการผลิตยาเสพติดประเภทฝิ่น และเฮโรอีน ซึ่งผลิตมากในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ นอกจากนั้นแล้วในปัจจุบันยังมีการผลิตยาบ้าในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำด้วยยาเสพติดที่มีการผลิตในประเทศไทยอีกชนิดหนึ่ง คือ กัญชา ซึ่งมีมากในภาคอีสาน อย่างไรก็ตามสำหรับการเป็นแหล่งผลิตของประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันได้ลดปริมาณลงอย่างมากโดยเฉพาะ ฝิ่น เฮโรอีน และกัญชา จนอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ ในส่วนของการผลิตยาบ้า ได้มีการย้ายแหล่งผลิตไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน การเป็นพื้นที่การค้าประเทศไทยมีการค้ายาเสพติดที่สำคัญ 3 ชนิด คือ การค้าเฮโรอีน การค้ากัญชา การค้ายาบ้า การค้าเฮโรอีน กระจายอยู่บริเวณพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย บริเวณที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำ พื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ และชายงานต่างประเทศ ซึ่งเชื่อมโยงกับชายงานภายในประเทศ รวมทั้งชนกลุ่มน้อยในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ เฮโรอีนส่วนใหญ่ จะถูกลำเลียงไปยังต่างประเทศ แต่บางส่วนจำหน่ายในตลาดภายในประเทศไทยในปัจจุบัน เครื่องมือการค้าเฮโรอีน ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมและทำลายลงได้หลายเครือข่าย บางกลุ่มหยุดดำเนินการแล้ว แต่บางกลุ่มก็ไปค้ายาบ้าแทนการค้ากัญชา ซึ่งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ พื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่ อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กัญชาที่รวบรวมได้จะส่งออกไปต่างประเทศเป็นหลัก ปัจจุบันกล่าวได้ว่าการค้ากัญชาลดน้อยลงมาก กลุ่มผู้ค้าจะไปดำเนินการในประเทศเพื่อนบ้านการค้าในประเทศส่วนใหญ่เพื่อใช้สภาพภายในประเทศ การค้ายาบ้า ยาบ้าได้แพร่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค ผู้ค้ามีกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับรายใหญ่ ระดับกลาง และระดับย่อย ในพื้นที่แพร่ระบาด เครื่องมือการค้ายาบ้าไม่มีการจัดองค์กรที่ชัดเจนเหมือนกับเฮโรอีนและกัญชา แม้แต่นักค้ารายย่อยบางครั้ง ก็สามารถไปจัดหา ยาเสพติดจากพื้นที่ผลิตบริเวณสามเหลี่ยมทองคำครั้งละเป็นปริมาณมากได้การเป็นพื้นที่

แพร์ระบาดยาเสพติดที่แพร์ระบาดในประเทศไทย ประกอบด้วย ฟีน เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย โคลเคน ยาอี และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทบางชนิด เช่น จำพวกยานอนหลับ

อย่างไรก็ตามสำหรับการแพร์ระบาดแล้วตัวยาหลัก คือ ฟีน เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย โคลเคน เอ็กซ์ตาซี ยาเค โดยฟีนและเฮโรอีน เคยเป็นยาเสพติด ที่แพร์ระบาดรุนแรงในอดีต แต่ปัจจุบันลดระดับลง ฟีนคงมีแพร์ระบาดเฉพาะกลุ่มชาวเขา เฮโรอีนแพร์ระบาดในกลุ่มเสกเดิม ตัวยาที่แพร์ระบาดมาก และมีปัญหาในระดับรุนแรง คือ ยาบ้า ซึ่งแพร์กระจายเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน นักเรียนนักศึกษา สำหรับ โคลเคน เอ็กซ์ตาซี และยาเค การแพร์ระบาดจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มเยาวชน ผู้ใช้ในสถานบันเทิง และกลุ่มวัยรุ่นที่ฐานะดี ส่วนสารระเหยจะแพร์ระบาดในกลุ่มเด็กนอกสถานศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเป็นทางผ่านยาเสพติดการที่ประเทศไทย มีส่วนที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำและการคมนาคมภายในประเทศมีความสะดวกโดยเฉพาะการขนส่งทางบกและทางอากาศ จึงมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ทั้งที่ภายในประเทศและไปต่างประเทศ โดยเฉพาะการลักลอบลำเลียงเฮโรอีนไปต่างประเทศ เช่น อเมริกา ออสเตรเลีย และยุโรป นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการลักลอบเลียงกัญชาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมายังกรุงเทพฯ ส่งไปต่างประเทศ โดยทางเรือหรือส่งลงทางใต้ไปยังประเทศมาเลเซีย และต่อไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญี่ปุ่น อเมริกา และประเทศในยุโรปบางประเทศ ปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาสังคมที่มีความร้ายแรงระดับชาติ ทุกสังคมชุมชนต่างได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด ในทุกวันนี้คนจำนวนมากกำลังเผชิญกับปัญหายาเสพติด แพร์ระบาดในสังคมไทย แม้จะได้มีมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายและเสพยาเสพติด แต่ก็ยังไม่สามารถจัดยาเสพติดให้หมดไปได้ เนื่องจากเป็นขบวนการที่มีความซับซ้อน นับวันปัญหายาเสพติดยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

กล่าวได้ว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของประเทศไทย เนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ มากมายในประเทศ ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวมากขึ้น จากผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ขาดพลัง และขาดความสมดุลในการพัฒนา สถาบันหลักทางสังคมหลายสถาบันเกิดความอ่อนแอ เป็นช่องว่างทำให้ปัญหายาเสพติดแพร์ระบาดอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางมากขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็น นายทุน ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้นำเข้า และส่งออกยาเสพติด อาศัยผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำยาเสพติด ทั้งที่มีอยู่เดิม และชนิดใหม่เข้ามา เผยแพร่ในหมู่ประชาชนในแต่ละกลุ่มซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคล ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ “เป็นภัยคุกคาม กัดกร่อน บ่อนทำลาย” ประเทศไทย

ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งต่อปัจเจกบุคคล และสังคมส่วนรวมในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อตัวบุคคลยาเสพติดทุกชนิดจะมีผลกระทบโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพ และสุขภาพอนามัย ความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา ผู้ติดยามักก่อให้เกิดอาชญากรรม ต่อเนื่องตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิต และทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่าง ๆ สำหรับผู้ค้าและหรือผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุม และดำเนินการทางกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อน ในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้ การปกครองจะต้องออกจาก โรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ ผลกระทบต่อ การบริหารจัดการภาครัฐ ศติยาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มสูง และทำให้การดำเนินคดีด้านอื่น ๆ เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ ปัญหายาเสพติดได้ก่อให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่ การรับสินบน การกลั่นแกล้งรีดไถ แสวงหาผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิดซึ่งทำให้ประชาชนและสังคมเกิดความไม่ศรัทธาและเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ การผลิตและการค้ายาเสพติดจัดเป็นกลุ่มธุรกิจ และเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิต แม้ว่าการค้ายาเสพติดบางส่วนจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เมื่อมีการค้าขาย แต่ก็ป็นรายได้สำหรับคนบางกลุ่มที่กระทำความผิดกฎหมายและเอารัดเอาเปรียบสังคม ปัญหาเสพติดทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมาก เพื่อใช้ในการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟู แทนที่จะนำไปใช้ในการด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น ต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็น รวมทั้งกระทบ ต่อทรัพยากรมนุษย์ เพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สมอองของเด็กและเยาวชน และแรงงานที่จะเป็นพลังของประเทศไทยในอนาคต ผลกระทบต่อความมั่นคง และชื่อเสียงของประเทศ สาเหตุเนื่องจากปัญหาเสพติดได้ส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งผลิตยาเสพติด การแพร่ระบาดของยาเสพติด จะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทยไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติ ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนทางการค้า และธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ประเทศคู่แข่งฉวยโอกาสในการ โจมตีประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสำนักนายกรัฐมนตรื (ป.ป.ส.), 2552)

มาตรการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สิ่งแรกที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ บทบาทของสถาบันทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันโรงเรียน และสถาบันศาสนา เพื่อเป็นการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาระดับชาติ ดังนั้นการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมิใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือองค์การใดองค์การหนึ่ง แต่หากเป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติที่จะต้องร่วมมือ ร่วมใจกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การขจัดยาเสพติดให้หมดไปจากแผ่นดินไทย ก่อนที่ชาติไทยจะตกเป็นทาสของ “ยาเสพติด”

สถานการณ์ในปัจจุบันนอกจากปัญหาการก่อการร้ายแล้วปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่หลาย ๆ ประเทศประสบคือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งนับว่าจะรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ อันจะเป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามอีกมาก แม้ว่าหลาย ๆ ประเทศจะเพิ่มมาตรการในการปราบปรามป้องกัน และวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดให้มีความรุนแรงขึ้น แต่เนื่องจากการค้ายาเสพติดมีผลตอบแทนที่คุ้มค่า ทั้งที่อัตราเสี่ยงสูง จึงทำให้ผู้ค้ายาเสพติดมีแนวโน้ม ที่จะหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะหลบเลี่ยงการปราบปรามของเจ้าหน้าที่อยู่เสมอ ๆ

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดมาโดยตลอด เพราะไม่ใช่ปัญหาของใครคนใดคนหนึ่ง แต่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน โดยรัฐบาลได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ 7 แผน 4 ปรับ 3 หลัก 6 เร่ง มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้ เริ่มจาก 7 แผน ประกอบด้วย แผนสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด แผนแก้ไขปัญหายาเสพติด รัฐบาลตั้งเป่าลดผู้เสพให้ได้ภายใน 4 ปี สร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด แผนปราบปรามยาเสพติด และบังคับใช้กฎหมาย โดยจะลดผู้ผลิตและผู้ค้าในทุกระดับโดยบังคับใช้กฎหมายนิธิธรรมอย่างเคร่งครัดแผนความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยร่วมมือประเทศเพื่อนบ้าน ใช้นโยบายเชิงรุกพัฒนาพื้นที่แนวชายแดน แผนสกัดกั้นยาเสพติดแนวชายแดนและแผนบริหาร จัดการแบบบูรณาการ ส่วน 4 ปรับ คือ ปรับปรุงข้อมูลการข่าวถูกต้อง ทันสมัย ปรับบทบาทพฤติกรรมเจ้าหน้าที่รัฐ ปรับกฎหมาย กฎระเบียบ และปรับทัศนคติของสังคม ชุมชน ขณะที่ 3 หลัก คือ หลักเมตตาธรรม รักในเพื่อนมนุษย์ นิธิธรรม กฎหมายมาใช้อย่างจริงจัง และยึดพื้นที่เป็นตัวตั้งของการแก้ปัญหาและสุดท้าย 6 เร่ง คือ เร่งดำเนินการในด้านข้อมูลปัญหายาเสพติด เร่งลดจำนวนผู้เสพ เร่งแสวงหาความร่วมมือต่างประเทศและสกัดกั้นยาเสพติด เร่งปราบปรามผู้ค้าลดความเดือดร้อนประชาชน เร่งแก้ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทั้งใน และนอกสถานที่ และเร่งสร้างหมู่บ้าน ชุมชนให้เข้มแข็ง โดยต้องลดปริมาณปัญหาให้ได้ภายใน 1 ปี ที่ทุกฝ่ายต้องทำงานแบบบูรณาการ เพื่อลดความรุนแรงให้ได้ 80 เปอร์เซ็นต์ รัฐบาลจึงวางแผนปฏิบัติการครั้งนี้ โดยมี 6 ประการ คือ 1) เสริมสร้างพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด เน้นชุมชน และหมู่บ้าน

ที่ต้องนำพลังจากทุกภาคส่วนและน้อมนำพระราชเสาวนีย์ฯ เป็นหลักปฏิบัติมาประมวล

2) การแก้ปัญหาผู้เสพ โดยถือหลักผู้เสพคือผู้ป่วย 3) การป้องกันพื้นที่กลุ่มเสี่ยง โดยจะมองพื้นที่ จาก 8 หมั่นกว่าชุมชนให้เหลือ 6 หมั่นชุมชน 4) การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด และผู้ทรงอิทธิพล ที่ยึดหลักนิติธรรม มาตรการทางกฎหมายต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม 5) ส่งเสริมความร่วมมือกับ ต่างประเทศและชายแดนในการป้องกัน ป้องปรามขบวนการค้ายาเสพติดข้ามชาติ และนำสารตั้งต้น เข้ามาในประเทศ และ 6) ดึงผู้ป่วย 4 แสนกว่ารายมารักษา รัฐบาลกำหนดเป้าหมายเอาไว้ 6 ประการ คือ 1) ลดปัญหายาเสพติดและสร้างความเข้มแข็งให้กับ 6 หมั่นชุมชนเพื่อลดความต้องการ ยาเสพติดในตลาดทันที 2) กำหนดให้มีศูนย์อำนวยการระดับชาติ จากส่วนกลาง คือศูนย์อำนวยการ พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศพส.) ทำงานร่วมกับกระทรวง จังหวัด องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและแนวชายแดน 3) จัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การให้ทุนและโทษกับเจ้าหน้าที่ 4) ยึดพื้นที่และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและทุกภาคส่วน โดยถือเรื่องนี้เป็นเรื่องเร่งด่วน 5) ขอให้ ป.ป.ส.ทำหน้าที่เร่งรัดอำนวยการสนับสนุนศพส. 6) ขอให้กระทรวง การคลัง และสำนักงานงบประมาณจัดสรรงบประมาณลงไปให้ทุกระดับ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะการประกาศเจตนารมณ์ครั้งนี้เป็นวาระของชาติที่แท้จริง (กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์, 2556)

การเผชิญกับปัญหาเสพติดในชุมชนและแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนนั้น ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่สงบร่มเย็น ต้องเน้นการพัฒนา กระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของสังคม มีการระดมพลังแก้ปัญหาและพัฒนา ชุมชน ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยสร้างภาวะแวดล้อมที่ดี เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของคน ในชุมชน ให้เกิดความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัย รวมทั้ง การสร้าง องค์กรความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในสังคม ที่มุ่งเน้นการปรับกระบวนการทัศน์ และการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เน้นที่ตัวคน ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตราย ที่เกิด จากยาเสพติด ที่เกิดแก่ตนเองรวมถึงผลกระทบที่ตามมาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม ตลอดจน ประเทศชาติ และความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับอัตราโทษของคดียาเสพติด พัฒนาศักยภาพเพิ่มขีด ความสามารถของผู้นำชุมชน ในการที่จะเผยแพร่องค์ความรู้ ให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน และสามารถเตรียมการวางแผนเพื่อเผชิญกับปัญหา ยาเสพติดในขณะนี้ได้ และสร้างความเข้มแข็ง ฟังตนเองมากขึ้น พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหา เชิงระบบ และโครงสร้าง โดยมีการปรับระบบบริหารจัดการในชุมชน ปฏิรูปกฎหมาย

และปรับปรุง กฎระเบียบข้อบังคับภายในชุมชน เพื่อสร้างมาตรการในการป้องกันและปราบ ผู้ที่จะกระทำผิด ในลักษณะของกติกาชุมชน

จังหวัดปราจีนบุรี โดยเฉพาะอำเภอเมืองปราจีนบุรี เป็นหนึ่งอำเภอที่มีหน่วยงานราชการ สถานศึกษา เป็นศูนย์กลางในการเดินทางเข้าและออกนอกพื้นที่ไปยังจังหวัดต่าง ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสรรพสินค้าและสถานบันเทิง จึงทำให้มีประชากรจากนอกพื้นที่ (ประชากรแฝง) เข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมากเกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน นำมาซึ่งปัญหาสังคมปัญหาอาชญากรรม ความวุ่นวายมาเป็นจำนวนมาก

อำเภอเมืองปราจีนบุรีได้มองปัญหาอาชญากรรม เห็นความสำคัญของอาชญากรรม จึงได้ประกาศทำสงครามกับอาชญากรรม โดยยึดหลักแนวทางของรัฐบาลที่ประกาศไว้ เป็นต้นแบบ ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นรากหญ้าของสังคม หากชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่น ๆ ก็จะหมดไป ครอบครัวและชุมชน ก็จะมีแต่ความสุขในระดับตำบลหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ถือได้ว่าเป็นผู้นำในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับ ประชาชนมากที่สุด เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือยอมรับ และเชื่อถือ จึงมีบทบาทสำคัญ ในอันที่จะเป็นตัวจักรขับเคลื่อนให้สังคม และชุมชน ในตำบลหมู่บ้าน มีความกระตือรือร้น โดยการใช้กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรม

ในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันปราบปรามปัญหาอาชญากรรม และต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษา บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเมืองปราจีนบุรี ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ว่าควรเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปปรับปรุงพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา อาชญากรรม และทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม พื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

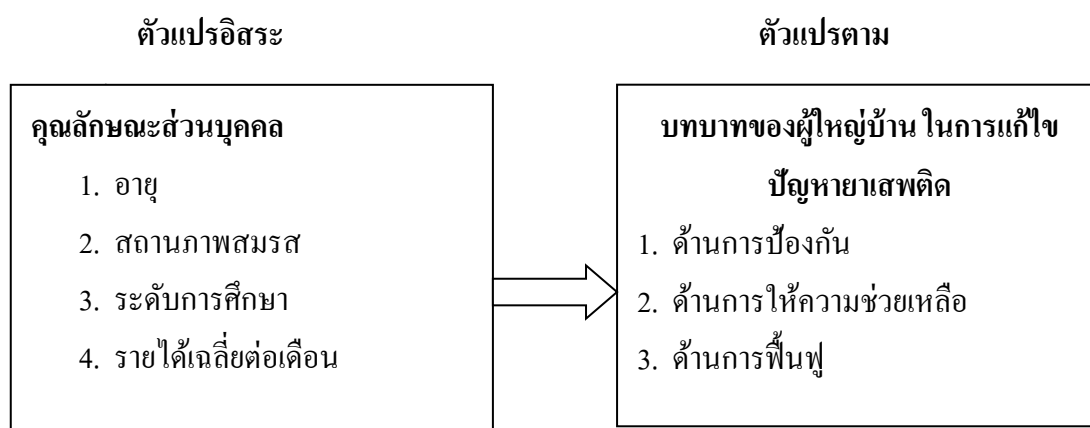
สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมแตกต่างกัน
2. ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมแตกต่างกัน

3. ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
4. ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
5. ผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด การช่วยเหลือและด้านการฟื้นฟู ตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตาม พระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 งานวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ของ นิพิฐพนธ์ แสงคิ้ว (2550) และพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอเมืองปราชญ์บุรี ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

2. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอเมืองปราจีนบุรี ในการแก้ไขปัญหาเสพติด จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

3. ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการของผู้ใหญ่บ้าน กรรมการปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการดำเนินโครงการ หมู่บ้านปลอดยาเสพติด ให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับ การแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการป้องกัน ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการฟื้นฟู โดยได้กำหนด ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างดังนี้ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการป้องกัน ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการฟื้นฟู

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยทำการศึกษาจาก ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอเมืองปราจีนบุรี ซึ่งมี 13 ตำบล จำนวน 144 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 144 คน (กรรมการปกครอง, 2557)

3. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยทำการศึกษาวินิจฉัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอเมือง ปราจีนบุรี ตามพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่นพุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน) รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ตำแหน่งผู้ปกครองท้องถิ่นในเขตตำบลหรือหมู่บ้านในเขตอำเภอ เมืองปราจีนบุรีซึ่งเป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติที่ได้รับเลือกจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎหมายปกครองลักษณะท้องถิ่น

ยาเสพติด หมายถึง สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจนอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดการเสพติดได้หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวัน หรือวันละหลายครั้ง ลักษณะสำคัญของสารเสพติด จะทำให้เกิดอาการ และอาการแสดงต่อผู้เสพ ดังนี้ เกิดอาการคือยา หรือต้านยา และเมื่อติดแล้วต้องการใช้สารนั้นในปริมาณมากขึ้น เกิดอาการขาด ยาถอนยา หรืออยากยา เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิมลดลงหรือหยุดใช้มีความต้องการเสพ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลาสุขภาพร่างกายทรุดโทรมลง เกิดโทษต่อตนเอง ครอบครัว ผู้อื่น ตลอดจนสังคม และประเทศชาติ

รายได้ หมายถึง รายได้ทั้งหมดในแต่ละเดือนของ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งรวมถึงรายได้จากการประกอบอาชีพนอกเหนือจากค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

บทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามสภาพที่ตนมีอยู่สำหรับในการศึกษาคั้งนี้ หมายถึง บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด ให้ได้รับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่นเน้นด้านการปราบปรามยาเสพติด

ด้านการป้องกัน หมายถึง การที่ผู้ใหญ่บ้านจะต้องทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในชุมชนของตน พัฒนาเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น และรักษาความสงบเรียบร้อย และสร้างความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในชุมชนจากปัญหายาเสพติด

ด้านการให้ความช่วยเหลือ หมายถึง วิธีการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่ช่วยให้ผู้ที่ติดยาเสพติดในชุมชน สามารถเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างถาวร ไม่กลับมาเสพยาเสพติดซ้ำอีก

ด้านการฟื้นฟู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่บ้านสามารถส่งผู้ติดยาเสพติดในชุมชนไปบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมถึงผู้เสพยาเสพติดที่อยู่ในชุมชนนั้นสามารถแสดงตัวต่อผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านส่งตัวไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติดโดยสมัครใจได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา “บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารอันประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
 - 1.1 ความหมายของบทบาท
 - 1.2 ประเภทของบทบาท
 - 1.3 ปัจจัยของการแสดงบทบาท
 - 1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้าน
3. ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
 - 3.1 ความหมายของยาเสพติด
 - 3.2 ประเภทของยาเสพติด
 - 3.3 สาเหตุของการติดยาเสพติด
 - 3.4 การแพร่ระบาดของยาเสพติด
 - 3.5 โทษของยาเสพติด
4. แนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน
 - 4.1 ลักษณะชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด
 - 4.2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน
 - 4.3 การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 - 4.4 กระบวนการและขั้นตอนการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยองค์กรชุมชน
5. โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด หรือหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด
6. ข้อมูลอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

จากการศึกษางานวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาท (Role) พบว่า มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย และแบ่งประเภทของบทบาทไว้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ความหมาย

สมัย จิตต์หวมวด (2544) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท คือ รูปแบบพฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลจะต้องกระทำ ในตำแหน่งที่เขาได้รับในสังคม บุคคลมีหลายบทบาท ทั้งบทบาทภายใน และบทบาทภายนอกที่ทำงาน บางบทบาทก็สอดคล้องกัน แต่บางบทบาทกลับขัดแย้งกัน

ณัฐพร ชินบุตร (2547, หน้า 46) ได้ให้ความหมาย ของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง และยังคงเป็นไปตามความคาดหวัง ของตนเอง และผู้อื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย

ปรีชา สุวังบุตร (2547, หน้า 22) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาตามสถานภาพ หรือตำแหน่ง หรือสิทธิหน้าที่หรือบรรทัดฐานทางสังคม ที่มีความคาดหวังต่อการกระทำของบุคคลกลุ่มคน และสังคม เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคมนั้น

นิศย์ ประจงแต่ง (2548, หน้า 5, 23) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกตามตำแหน่งที่บุคคลนั้น ได้รับการแสดงออกนั้นย่อมผูกพันกับความคิดของผู้ดำรงตำแหน่งเอง และตามความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น

สุเทพ สุนทรเกสัช (2548, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” (Role) หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น เป็นพ่อ บทบาทคือต้องเลี้ยงลูก เป็นครูบทบาท คือ สั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี

สำเร้ง กล้าหาญ (2549, หน้า 7, 12) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง แนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงาน ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บุญตา ไส้เลิศ (2550, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาก็หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก

ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น

สินธร คำเหมือน (2550, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่คาดหวัง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และได้แสดงออกตามบทบาท

สรุปความหมายของบทบาทได้ว่า บทบาทเป็นแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลซึ่งต้องปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนตามสังคมซึ่งผูกพันอยู่กับฐานะตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม หรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอำนาจ โดยสังคมกำหนด หรือคาดหวังบทบาทของบุคคลในแต่ละสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะไว้เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพในการเป็นแนวทางการปฏิบัติ

ประเภทของบทบาท

สุดา ภิรมย์แก้ว (2541, หน้า 65-66) ได้จำแนกบทบาทเป็น 3 ด้าน คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้น ๆ ควรกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived role) เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไรทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทที่บุคคลที่แสดงออกจริง (Actual หรือ Enacted role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

ปัจจัยของการแสดงบทบาท

วีรพันธ์ พวงเพชร (2539, หน้า 14-15) ได้จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาทของคน ไว้ดังนี้ คือ

1. อายุเป็นตัวกำหนดบทบาทที่สำคัญ เพราะคนที่มีอายุต่างกันจะมีบทบาทไม่เหมือนกัน เช่น คล้อยตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป พอสรุปได้ 8 ประการ คือ

- 1.1 ต้องศึกษาหาความรู้และถ่ายทอดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.2 นำปัญหาสังคมมาสอนให้รู้จักอยู่รอดและไม่เป็นปัญหาทางสังคม
- 1.3 ต้องฝึกฝนตนเอง และนักเรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
- 1.4 ต้องเข้าใจและปลูกฝังค่านิยมในเอกลักษณ์ไทย
- 1.5 ต้องฝึกทักษะในการทำงาน และสร้างนิสัยที่ดีในการทำงาน
- 1.6 ต้องปลูกฝังและส่งเสริมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

1.7 ต้องฝึกการใช้ความคิดและวิจารณ์ญาณของตนเอง

1.8 จัดสิ่งแวดล้อมที่ให้ผลทางการศึกษา

2. เพศ หญิง และชาย จะมีบทบาทที่แตกต่างกันออกไปตามสังคมกำหนด

3. อาชีพ คนแต่ละอาชีพจะมีบทบาทแตกต่างกัน ครูมีบทบาทหนึ่ง ตำรวจมีบทบาทหนึ่ง พ่อค้ามีบทบาทหนึ่ง

4. ฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จะมีบทบาทต่างกัน เช่น คนมั่งมีกับคนยากจน พ่อค้ากับ ช่างนา หรือสังคมที่แบ่งชั้นวรรณะ เป็นต้น

5. ตำแหน่งในครอบครัว ในครอบครัวลูกจะมีบทบาทต่างจากพ่อแม่ พี่จะมีบทบาทต่าง จากน้อง เป็นต้น

6. พิธีการต่าง ๆ ผู้เข้าร่วมพิธีการต่าง ๆ จะถูกพิธีการนั้น ๆ กำหนดบทบาทของตนเองไว้ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีเผาศพ พิธีการทางศาสนา เป็นต้น

7. บุคลิกภาพแต่ละบุคคล บุคลิกภาพจะมีผลต่อการแสดงบทบาทของบุคคลมาก โดย บุคคลจะเลือกแสดงบทบาทตรงกับบุคลิกภาพของตน แต่จะไม่แสดงบทบาทที่ขัดกับบุคลิกภาพ ของตน ที่ตน ไม่นัด

8. บทบาทภายในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะมีบทบาทแตกต่างกันออกไป เช่น บทบาทของ ผู้นำ บทบาทของเลขานุการ บทบาทของประชาสัมพันธ์ บทบาทของสมาชิกอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้สังคมยังได้มีส่วนในการกำหนดบทบาทหรือพฤติกรรมของสมาชิกเพื่อให้ปฏิบัติตาม อีกด้วย โดยมีกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เป็นต้น ซึ่งถ้าบุคคลในสังคมไม่ปฏิบัติตามถือว่าผิด จะถูกลงโทษแต่ในบางครั้งบทบาทไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว แต่บุคคลจะเรียนรู้บทบาทจากกระบวนการทางสังคม และจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันหรือจากคนอื่นในสังคม เช่น การทำงานร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์กันก็จะทำให้เกิด บทบาทขึ้นมาได้ และยังสังคมซับซ้อนมากขึ้นเท่าไร บทบาทจะยิ่งแตกต่างไปมากขึ้นเท่านั้น

Reeder (1971) กล่าวถึง ปัจจัยของการแสดงบทบาทหรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีดังนี้ คือ

1. เป้าประสงค์หรือจุดประสงค์ (Goal) ความมุ่งหมายที่จะให้บรรลุในการกระทำสิ่งใด สิ่งหนึ่งนั้น ผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าประสงค์ไว้ก่อนล่วงหน้า

2. ความเชื่อ (Belief orientation) เกิดจากความคิด ความรู้ ผู้ที่กระทำ เข้าใจในเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการเลือกการกระทำทางสังคม

3. ค่านิยม (Value standard) คือ สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนด การกระทำของตนเอง

4. นิสัย และธรรมเนียม (Habits and customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วย ทางสังคมไม่เห็นชอบด้วย

5. การคาดหวัง (Expectation) หมายถึง ทำที่ของบุคคลที่มีพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

6. ข้อผูกพัน (Commitment) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาถูกผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น

7. การบังคับ (Force) ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำ ตัดสินใจกระทำ ได้เร็วขึ้น

8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำ ที่เชื่อว่า การตัดสินใจในการทำอะไร โอกาสจะเป็นเครื่องช่วยสำหรับการตัดสินใจ

9. ความสามารถ (Ability) การตระหนักถึงความสามารถนี้จะนำไปสู่การตัดสินใจในการกระทำทางสังคม

10. การสนับสนุน (Support) คือสิ่งที่คุณกระทำแล้วจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจากคนอื่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท (Role theory)

ทฤษฎีของ Nadel (Nadel's role theory)

Nadel (1958 อ้างถึงใน พิทยา บวรพัฒนา, 2541, หน้า 14) กล่าวว่า บทบาท คือ ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ

1. ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (Peripheral attributes) เช่น ครูต้องพูดเก่ง มีอารมณ์ขัน

2. ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ (Required attributes) เช่น เป็นครู ต้องสอนหนังสือ เป็นแพทย์ต้องรักษาคคนไข้ เป็นตำรวจต้องจับผู้ร้าย

3. ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับที่ปรากฏไว้อย่างชัดเจนแล้ว (Legitimizing or pivotal attributes) เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา เป็นต้น

กำหนดให้ p คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาท และขาดมิได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

ดังนั้น สามารถเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$p = f \{a, b, c, \dots, n\}$$

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลาย ๆ ส่วน อย่างน้อย 3 ส่วนขึ้นไป จนถึง n ส่วน

ทฤษฎีของ Parsons (Parsons's Role Theory)

Parsons (1960 อ้างถึงใน กมลรัตน์ สุขมาก, 2547, หน้า 52) เขากล่าวว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมาก ก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว”

จากทฤษฎีของ Parsons จะเห็นได้ชัดเจน เช่น จากสังคมเล็ก ๆ ในบ้าน ทุกคนจะต้องรู้จักและติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดรู้จักปฏิบัติต่อบิดา มารดา ญาติพี่น้องให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน มีความสามัคคีต่อกันส่วนในสังคมที่กว้างขึ้น เช่น สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน บุคคลในสถานที่ดังกล่าวจะต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน เพื่อให้สะดวกแก่การทำงานร่วมกัน ทุกคนในสังคมยิ่งรู้จักกันมากเท่าใด ความคล่องตัวและความเป็นปึกแผ่นของสังคมยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

ทฤษฎีของ Merton (Merton's role theory)

Merton (1977 อ้างถึงใน กมลรัตน์ สุขมาก, 2547, หน้า 52) กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่ง และบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคม ที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

ทฤษฎีบทบาทเน้นให้เห็นว่า บทบาท คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม หรือบุคคลทั่วไป ถ้าตำแหน่ง หรือสถานภาพเปลี่ยนแปลงไป บทบาทก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย และถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม บทบาทหรือการปฏิบัติหน้าที่ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ด้วย

กล่าวคือ บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งมีความสำคัญมาก เช่น ผู้บังคับบัญชาบางคนมีบทบาทนุ่มนวล ส่วนบางคนมีบทบาทเด็ดขาด เผด็จการ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทเป็นทฤษฎีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนพฤติกรรม

หรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่ สิทธิ ซึ่งผูกพันอยู่กับสถานภาพ หรือฐานะตำแหน่งทางสังคม โดยสังคมจะกำหนด หรือคาดหวังบทบาทของบุคคลในแต่ละสถานภาพ หรือตำแหน่งฐานะไว้เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพ หรือตำแหน่งฐานะนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

1. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ และตามกฎหมายอื่นที่ระบุอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านไว้พบว่ามีความหมาย ทั้งในฐานะนักปกครอง ที่มีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขต่อประชาชน และในฐานะนักพัฒนาเพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น หน้าที่ดังกล่าวจะเห็นได้จากภารกิจในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และสร้างความปลอดภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในยามเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ อันเป็นหน้าที่ที่มีมาตั้งแต่เดิม เมื่อปีพุทธศักราช 2457 เป็นต้นมา แต่อย่างไรก็ตามเหตุการณ์บ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป บทบาทหน้าที่บางอย่างได้ลดลงไปโดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเข้ามาดูแลแทนที่ แต่ขณะเดียวกันก็มีบทบาทใหม่เพิ่มขึ้น เช่น ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

ผู้ใหญ่บ้าน นับได้ว่าผู้นำโดยธรรมชาติ เป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่ง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน ทั้งภาครัฐและประชาชน ในวิถีทางที่จะนำไปสู่การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันเป็นแม่บทแบบการปกครอง ที่ประเทศของเราใช้อยู่ในปัจจุบัน (เฉลิมศักดิ์ แห่งงาน, 2535, หน้า 3) จากการพิจารณาพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเห็นได้ว่ามีเจตนารมณ์ เพื่อให้มีผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราความทุกข์สุขของราษฎรตามพื้นบ้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญอย่างหนึ่งในการปกครองบ้านเมือง นอกจากนั้นก็เพื่อรักษาพระราชอำนาจตามกำหนดกฎหมายให้ประชาชนพึงปฏิบัติตามด้วยความเรียบร้อยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 ประกาศใช้มาประมาณ 17 ปี ก็ได้มีการปรับปรุงใหม่ และได้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ขึ้นใช้บังคับแทนและเป็นหลักของการปกครองท้องที่ในประเทศไทยมาจนตราบทเท่าทุกวันนี้

2. อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ได้กำหนดอำนาจ หน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้านไว้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร

ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ดังนี้

ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน (มาตรา 10)

ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตนมีอำนาจและหน้าที่

ในการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร กล่าวคือ (มาตรา 27)

รักษาความสงบและความสุขสำราญช่วยป้องกันความทุกข์ภัยของลูกบ้านตามสมควร และที่สามารถจะทำได้ การที่กล่าวนี้ ถ้าสมควรจะต้องปรึกษาหารือและช่วยกันกับเพื่อน ผู้ใหญ่ก็ดี กับกำนันนายตำบลก็ดี ก็เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องปฏิบัติให้สมควรแก่การที่จะรักษาประโยชน์และความสุขของลูกบ้าน ซึ่งได้มอบไว้ให้เป็นธุระในพระราชบัญญัตินี้

ควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะต้องพึงกระทำตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของราชการ กระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ

บรรดาการที่จะตรวจตรารักษาความปกติเรียบร้อยในตำบลคือการที่จะว่ากล่าวราษฎรในตำบลนั้น ให้ประพฤติตนตามพระราชกำหนด กฎหมายก็ดีหรือการที่จะป้องกันภัยอันตราย และรักษาความสุขสำราญของราษฎรในตำบลนั้นก็ดีหรือการที่จะรับกิจสุขทุกข์ของราษฎรในตำบลนั้น ร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการเมือง กรมการอำเภอและจะรับข้อราชการมาประกาศแก่ราษฎรในตำบลนั้น ๆ ก็ดีหรือที่จะจัดการตามพระราชกำหนด เช่น การตรวจแนะนำเก็บภาษีอากรในตำบลนั้นก็ดี การทั้งนี้อยู่ในหน้าที่ของกำนันผู้เป็นนายตำบล ผู้ใหญ่ทั้งปวงในตำบลนั้น และแพทย์ประจำตำบลจะต้องช่วยกันเป็นธุระจัดการให้เรียบร้อยได้ตามสมควรแก่หน้าที่ (มาตรา 34)

2.2 ด้านการที่เกี่ยวกับความอาญา

ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ได้กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ในการเกี่ยวกับความอาญา ดังต่อไปนี้ (มาตรา 28)

เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลให้ทราบ

เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ทราบ

เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่ก็ดี หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายหรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับสิ่งของนั้นไว้และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล

เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดก็ดี หรือมีเหตุสมควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งกำนันนายตำบล ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้น และรีบส่งต่อกำนันหรือกรมการอำเภอตามสมควร

เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือยึดผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

กำนันมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องตามอาญา ดังนี้ (มาตรา 35)

เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าจะได้เกิดขึ้นในตำบลของตนต้องแจ้งความต่อกรรมการอำเภอให้ทราบ

เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าจะได้เกิดขึ้นในตำบลที่ใกล้เคียงต้องแจ้งความต่อกำนัน นายตำบลนั้นให้ทราบ

เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกรรมการอำเภอ

ถ้ามีหมาย หรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในตำบลนั้นเป็นหน้าที่ของกำนันที่จะจับผู้นั้น แล้วรีบส่งกรรมการอำเภอตามสมควร

เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้น หรือให้ยึด กำนันต้องจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ถ้ามีผู้มาขออาศัยตัวคนหรือสิ่งของก็ดี หรือผู้ต้องโจรกรรมจะทำหมายตราสินหรือมีผู้จะมาขอทำการชันสูตรบาดแผลก็ดี ทั้งนี้ให้กำนันสืบสวนฟังข้อความแล้วรีบนำตัวผู้ขอ

3. การเลือกผู้ใหญ่บ้านโดยประชาชน

ได้มีการทดลองเลือกผู้ใหญ่บ้านและกำนันเพื่อตั้งขึ้นปกครองดูแลหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เนื่องมาจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ราษฎรมีโอกาสใช้สิทธิในการปกครองตนเอง ขึ้นตอนและบรรยาการการเลือกผู้ใหญ่บ้านที่พระยามหาอำมาตยาธิบดี (เส็ง วิริยะศิริ) ครั้งเป็นหลวงเทศาภิบาลวิจารณ์ ที่นำทูลสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยขณะนั้นความโดยสรุปว่า ในขั้นต้นทำบัญชีสำมะโนครัวบ้านที่จัดเป็นหมู่บ้านและตำบลก่อนเชิญเจ้าบ้านมาประชุมที่วัด เมื่อที่ประชุมพร้อมแล้วก็สอบถามว่า สมควรให้ใครเป็น “ผู้ใหญ่บ้าน” เมื่อได้แล้วก็ออกไปตั้งชั่วคราวให้ ทั้งนี้วาระการดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านจะอยู่ในตำแหน่งได้ถึง 60 ปี จึงเกษียณ

4. จากปัจจุบันสู่อนาคต

เมื่อมาถึงปัจจุบันปรากฏว่าประเทศไทยได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปได้โดยรวดเร็ว คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ แต่การปกครองท้องที่ระดับตำบลหมู่บ้าน ยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมทำให้การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรประกอบกับอำนาจหน้าที่ยังมีความซ้ำซ้อนกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 อีกครั้งเป็นครั้งที่ 11 เพื่อปรับปรุงการเข้าสู่ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การพ้น

จากตำแหน่ง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นอีกองค์หนึ่งมาช่วยงานกำนันผู้ใหญ่บ้านสอดคล้องกับการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดิน และอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 การเข้าสู่ตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เปลี่ยนแปลงใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยผู้ใหญ่บ้านเข้าสู่ตำแหน่งด้วยการเลือกของ ประชาชนและพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบ 60 ปี ส่วนกำนันจะเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านในตำบล นั้น ๆ เป็นกำนันอย่างที่เคยมีมา อย่างไรก็ตามสำหรับกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งก่อน พระราชบัญญัติที่แก้ไขใหม่นี้ก็ให้อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะพ้นตำแหน่ง ตามที่พระราชบัญญัติ ที่ใช้ก่อนนี้

4.2 บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือ นายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 4.2.1 อำนวยความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน
- 4.2.2 สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านรวมทั้งส่งเสริม วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น
- 4.2.3 ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือ รับบริการกับภาครัฐ
- 4.2.4 รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่ จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อภาครัฐ เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ
- 4.2.5 ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ หรือการให้บริการของภาครัฐ
- 4.2.6 ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยผู้ใหญ่บ้าน จะต้องทำเป็นตัวอย่างแก่ราษฎรด้วย
- 4.2.7 อบรมและชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ ความเข้าใจในข้อราชการและกฎหมาย ในการนี้สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร
- 4.2.8 แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์ เพื่อบำบัด บำรุงรักษาอันตรายสาธารณะอันมาโดยฉุกเฉิน รวมทั้งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย
- 4.2.9 จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อย เดือนละหนึ่งครั้ง

4.2.10 ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันและนายอำเภอทราบ

4.2.11 ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนภาครัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

การจัดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารจัดการกิจกรรม ในหมู่บ้าน ร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ทุกภาคส่วน

ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

1. ความหมายของยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสำนักนายกรัฐมนตรีน (ป.ป.ส.) (2552, หน้า 8)

ได้ให้นิยามของยาเสพติดให้โทษไว้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สาร หรือยา ที่รับเข้าสู่ร่างกาย จะโดยการรับประทาน ดูด สูบ หรือดม ติดต่อชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วทำให้มีผลต่อร่างกาย และจิตใจของผู้ได้รับในลักษณะ ดังนี้

- 1.1 มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะขวนขวายหามาเสพให้ได้ไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ
- 1.2 มีความโน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณ หรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อย ๆ
- 1.3 เมื่อหยุดใช้ยา หรือสารนั้นจะเกิดอาการของการอด หรือเลิกยา
- 1.4 ผู้ที่ใช้ยา หรือสารนั้นเป็นเวลานานจะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกาย

จิตใจและสังคม

1.5 ติดทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2538 มาตรา 4 ให้ความหมายไว้ว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม จืด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไป จะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืช หรือส่วนของพืชที่เป็น หรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความรวมถึง ยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

2. ประเภทของยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสำนักนายกรัฐมนตรีน (2552, หน้า 9)

การแบ่งประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ในปัจจุบัน อาจจัดแบ่งออกตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายแบบ ดังนี้

2.1 แบ่งลักษณะการออกฤทธิ์ของยาเสพติดที่มีต่อระบบจิตและประสาทของร่างกาย คือ

2.1.1 สิ่งออกฤทธิ์กดประสาท (Depressant) ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน เซโคนัล บาร์บิทูเรต ฟีนobarbital โบรไมด์ พาราไลโซลด์ และมาธาโดน เป็นต้น ยาเสพติดเหล่านี้ จะกดประสาทส่วนกลาง หรือสมอง ทำให้ประสาทมึนงง ง่วงซึม และหมดแรง นอกจากนี้ ยังกดศูนย์ประสาทการหายใจ ทำให้หายใจช้าลงจนถึงขั้นหยุดหายใจได้

2.1.2 สิ่งออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท (Stimulant) ได้แก่ ไบโครท่อม แอมเฟตามีน เป็นต้น ยาเสพติดเหล่านี้จะกระตุ้นประสาทส่วนกลาง หรือสมอง ทำให้ประสาทตื่นตัว และกระวนกระวายไม่ง่วงนอน แต่เมื่อฤทธิ์ยาหมดแล้วจะหมดแรง เพราะร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อน และอาจจะเกิดอาการตื่นตัวตึงเครียดถึงกับหมดสติจนถึงขั้นเสียชีวิตได้

2.1.3 สิ่งออกฤทธิ์หลอนจิตประสาท (Hallucinogen) ได้แก่ กัญชา แอล.เอส.ดี. (L.S.D.= Lysergic diethyl amide) ดี เอ็ม ที (D.M.T. = Dimethyl tryptamine) เอส.ที.พี. (S.T.P. = Serenity tranquility and peace) เป็นต้น ยาเสพติดเหล่านี้จะทำให้เกิดประสาทหลอนเห็นภาพผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลง รวมทั้งอายตนะทั้งห้าของร่างกายแปรปรวน มีปฏิกริยาผิดไปจากความจริงทั้งหมด

2.1.4 สิ่งออกฤทธิ์ผสมผสาน ได้แก่ กัญชา ถ้าเสพจำนวนน้อยจะกดประสาทอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ต่อเมื่อเพิ่มเข้าไปมากจะกลายเป็นพิษหลอนประสาท

2.2 แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้แก่

2.2.1 ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน

2.2.2 ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น ฝิ่น มอร์ฟิน โคเคน โคดีน ฝิ่นยา

2.2.3 ประเภท 3 ยาที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนผสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอผสม โคดีน (Codeine cough syrup)

2.2.4 ประเภท 4 สารเคมี ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ เอเซติก คลอไรด์

2.2.5 ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชาพืชกระท่อม

นอกจากนี้ด้านการแพทย์ ยังได้จัดให้ยาและสารเคมีหลายอย่างเป็นยาเสพติดให้โทษ โดยแบ่งตามคุณสมบัติของยาเสพติดได้ 7 ประเภท (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541, หน้า 86-87) ดังนี้

พวกที่ 1 ฝิ่น หรือสารที่มีส่วนประกอบของฝิ่น เช่น มอร์ฟิน เฮโรอีน โคเคอีน เพธิดีน ไฟเซฟโตน เป็นต้น

พวกที่ 2 ยานอนหลับชนิดต่าง ๆ เช่น ฟีนบาร์บิทัล เซโคนัล โปรไมด์ พาราดีไซด์ กลูเตธิไมด์ เป็นต้น

พวกที่ 3 ยากล่อมประสาทเช่น ไดอะซีแพม (Diazepam) และเมโปรบาเมท (Eprobamate) เป็นต้น

พวกที่ 4 ยากระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน และไบกระท่อม เป็นต้น

พวกที่ 5 ยาที่ทำให้ประสาทหลอน เช่น กัญชา แอลเอสดี

พวกที่ 6 สารระเหยต่าง ๆ เช่น กาว ทินเนอร์ แล็กเกอร์ เบนซิน และกาวติดเครื่องบิน

พวกที่ 7 แอลกอฮอล์ ปัจจุบันองค์การอนามัยโลกได้จัดให้ แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดอย่างหนึ่งด้วย เพราะแอลกอฮอล์เมื่อดื่มจนติดแล้ว จะมีโทษเช่นเดียวกับยาเสพติดชนิดอื่นด้วย

สำหรับองค์การอนามัยโลก ได้แบ่งสารเสพติดให้โทษเป็น 9 ประเภท

1. Opiate marplrine type ได้แก่ ฝิ่น เฮโรอีน อนุพันธ์ของฝิ่น สารสังเคราะห์ที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น เมธาโดน
2. Barbiturate type ได้แก่ ยาระงับประสาท ยานอนหลับ ได้แก่ ยาพวก Barbiturate เช่น Second หรือเหล่าแห่ง ยาระงับประสาทอื่น ๆ
3. Alcohol type ได้แก่ Ethyl alcohol เหล้า เบียร์ ไวน์ บรั่นดี วิสกี้ กระแช่ น้ำตาล เมา
4. Amphetamine type ได้แก่ ยาพวกกระตุ้นประสาท ยาบ้า ยาขยัน
5. Cocaine type ได้แก่ ไบโคค Cocaine
6. Cannabis type ได้แก่ กัญชา และยางของกัญชา
7. Khat type ได้แก่ ไบ Khat
8. Hallucinogen type ได้แก่ สารที่ทำให้ประสาทหลอน เช่น L.S.D. พวกเห็ดเมฆาบางชนิด

9. Other Non-Specified พวกอื่น ๆ ที่ไม่อยู่ในประเภทใด เช่น พวกกาว เบนซิน ทินเนอร์ น้ำยาล้างเล็บ น้ำมันหอมระเหยบางอย่าง ลูกจันทน์ตามยาแก้ปวด บุหรี่ เป็นต้น

สาเหตุการติดยาเสพติด

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญด้วยมีความเกี่ยวพันสุขภาพ ทั้งทางกายและจิตใจเป็นอย่างมาก แต่ด้วยการศึกษาวิจัยพบว่า สาเหตุของการติดยาเสพติด มีสาเหตุที่ผสมผสานกันหลายประการ แต่หากมองในแนวระบาควิทยาแล้วพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรค มี 3 ประการ คือ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541, หน้า 87-89)

1. ยาและฤทธิ์ของยา ชื่อของยาเสพติดย่อมแสดงความหมายได้ชัดเจนว่า ถ้าเสพ หรือ ใ้แล้วจะเกิดการติด เช่น เฮโรอีน ทำให้ผู้เสพ หรือ ใ้ให้เกิดการติด เพราะเมื่อร่างกายมนุษย์ เปลี่ยนแปลงไปอีกรูปหนึ่ง โดยหากใ้โดยสม่ำเสมอเข้าขั้นติดแล้วร่างกายเกิดสภาพเคยชิน ต่อการทำงานของร่างกายในรูปนั้น ซึ่งถ้าขาดเฮโรอีน การทำงานของร่างกายก็จะพยายามคืนตัวเข้าสู่สภาพปกติ และการเปลี่ยนแปลงการทำงานของร่างกายที่เกิดขึ้น โดยกะทันหันทำให้ ผู้เสพติดแล้ว เกิดอาการผิดปกติขึ้นกับร่างกายที่เราเรียกว่า งคเสพ ซึ่งมีความรุนแรงจนผู้ั้น ไม่อาจทนได้ จึงทำให้ต้องแสวงหายาเสพติดมาเสพเพื่อระงับอาการให้ร่างกายทำงานอยู่ในระดับเดิมต่อไปได้ จึงทำให้ผู้ั้นต้องเสพอยู่เรื่อย ๆ

2. ตัวผู้เสพ มนุษย์เรทุกคนย่อมมีความบกพร่องในทางร่างกายและจิตใจไม่มากก็น้อย ซึ่งโดยเฉพาะในสังคมที่มีความสับสนวุ่นวาย และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจจะมีมากขึ้นได้ง่าย ซึ่งการที่ผู้เสพติดหัน ไปหายาเสพติดนั้น อาจเกี่ยวข้องกับ

2.1 สภาพร่างกาย ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากเจ็บไข้ทางร่างกาย และการใช้ยาบำบัดรักษา เช่น ชาวเขา ใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรคทุกชนิดเพราะสามารถลดความเจ็บปวด และความทรมานของ โรคได้ หรือผู้ที่มีความเจ็บป่วยในร่างกายที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยมาก ๆ เช่น กระดูกหัก และผู้ป่วยอยู่ห่างแพทย์ หรือไม่สามารถมาหาแพทย์ได้ ก็พยายามช่วยตนเอง โดยการใ้ยาบรรเทา ความเจ็บป่วย และติดยาไปในที่สุด เป็นต้น

2.2 สภาพจิตใจ นักจิตวิทยาเชื่อว่า ความบกพร่องในจิตใจมนุษย์เกิดจากการเลี้ยงดู ของบิดามารดาในวัยเยาว์ และความผิดปกติในร่างกายและจิตใจเป็นความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน คือ ความพิการในร่างกายที่มีผลทำให้เกิดความผิดปกติในทางจิตใจ และในทางกลับกัน ปัญหาทางจิตใจที่มีอยู่ก็เป็นต้นเหตุของปัญหาทางกายได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ ของความผิดปกติทางจิตใจเป็นผลที่ต่อเนื่องไปถึงบุคลิกภาพเป็นผู้ขาดความมั่นใจในตนเอง ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ ซึ่งทางจิตเวช เรียกว่า Passive dependent personality คือ ในวัยเด็กก็มีผู้ำจุนทางจิตใจ คือ บิดา มารดาตลอดจนครูอาจารย์ แต่เมื่อ โตขึ้นพึ่งใคร ไม่ได้ก็หันมาพึ่งยาเสพติด เพื่อช่วยำจุนจิตใจของตนเองแทน

2.3 สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลที่ผลักดันให้ติดยาเสพติดได้อย่างยิ่ง เป็นต้นว่า สถานที่อยู่อาศัยเต็มไปด้วยแหล่งค้ายาเสพติด สิ่งแวดล้อมภายในบ้านขาดความอบอุ่น ความรัก รวมไปถึงฐานะทางเศรษฐกิจและปัญหาชีวิต สิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายไม่เพียงแต่ช่วยให้เขา ใช้จ่ายยาเสพติดแต่เพียงอย่างเดียวยังเป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้เขาเลิกใช้จ่ายยาเสพติดแม้ว่าจะได้ รักษาแล้ว เพราะสิ่งแวดล้อมเก่าจะกดดันให้เขาต้องกลับไปเสพยาเสพติดอีก

ประเทือง ธานีผล (2549) ได้สรุปสาเหตุการเสพยาเสพติด ดังนี้

1. เกิดจากความอยากรู้อยากลองเด็กและเยาวชน ได้ยิน ได้ฟังบางคนเคยเห็น จึงเกิด ความสนใจอยากรู่ว่า ยาเสพติดเป็นอย่างไร

2. เพื่อนที่ใกล้ชิดสนิทกันชักชวน การถูกเร้าจากคนข้างเคียงบ่อยครั้ง จึงทำให้ซบซึ้งใจ ไม่ได้

3. สภาพครอบครัวที่มีปัญหา บรรยากาศในครอบครัวไม่ดี ขาดความรัก ความอบอุ่น บิดามารดาห่างเหิน ไม่ให้ความใกล้ชิดเอาใจใส่เด็กและเยาวชนเท่าที่ควร ประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนไปเข้ากลุ่มกับเพื่อน จึงมีแนวโน้มกระทำ ผิดได้ง่าย

4. สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน โรงเรียนไม่สามารถอบรมปลูกฝังจริยธรรม ศีลธรรม ควบคุมอย่างมีระเบียบวินัยทำให้โรงเรียนไม่สามารถอบรมสั่งสอนทั้งวิชาการและความประพฤติ แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

5. สิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ในเขตที่พักอาศัยรอบบริเวณมีคนเสพยาเสพติด มีการซื้อ-ขาย การได้ยิน การได้พบเห็น และที่ร้ายที่สุดในบ้านเสพยาเสพติด เด็กและเยาวชนบางคน อาจถูกใช้ให้ไปซื้อยาเสพติดด้วย

6. สื่อมวลชนต่าง ๆ หนังสือ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ การประชาสัมพันธ์ การแพร่ภาพ การออกข่าว ออกรายการทั้งหลายควรมีการควบคุม ระวังไม่ให้รอบคอบ พิจารณาเนื้อหาสาระ รายละเอียดในข่าวที่องค์กรต่าง ๆ รับผิดชอบ

ปฐม ทรัพย์เจริญ (2546) ได้กล่าวถึง สาเหตุการติดยาในหมู่วัยรุ่น เกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. วัยรุ่น เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นต้องการทดลองแสดงความคิดคะนองถ้า พิจารณาทางจิตวิทยาพบว่า การแสดงพฤติกรรมเหล่านี้จะช่วยลดความต้องการภายใน วัยรุ่น จึงมีโอกาสทดลองยาเสพติด

2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่โน้มเอียงไปทางตะวันตก ทำให้วัยรุ่นรับวัฒนธรรมเหล่านี้มาปฏิบัติ เช่น การแต่งกาย การไว้ผม การเข้าสถานเริงรมย์ รวมทั้งการใช้จ่ายยาเสพติด

3. วัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อน ไม่ต้องการความสนใจ ความเอาใจใส่จากคนในครอบครัว เช่น ในวัยเด็ก แต่ให้ความสำคัญความผูกพัน ความรัก และความไว้วางใจ เพื่อให้เกิดการยอมรับจากเพื่อน หรือกลุ่มเพื่อนมากขึ้น อาศัยเพื่อนกลุ่มเดียวกันเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มอาจชักชวนประพฤตินสิ่งที่ยังคมยอมรับ เช่น การตั้งใจ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือประพฤตินสิ่งที่ยังคมไม่ยอมรับ เช่น การก่อกวน การยกพวกตีกัน การทุจริต การเสพยาเสพติด

4. การพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนดิ้นรนกับความเป็นอยู่ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูเด็กในปกครอง เด็กรู้สึกว่าคุณค่าความรัก ความอบอุ่น เด็กจึงหาที่พึ่งคือ ยาเสพติด

5. มีสถานเริงรมย์ ปัจจุบันมีสถานเริงรมย์ที่จัดเป็นอบายมุขในชุมชนเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร ที่มีประชากรหนาแน่น อันเป็นสาเหตุให้เด็กเข้ามั่วสุม และติดยาเสพติดได้

6. ยาต่าง ๆ หาซื้อได้ง่าย ผู้ขายมักคำนึงถึงผลกำไรมากกว่าความปลอดภัยของประชาชน การจัดการกับยาเสพติด หรือยาที่เป็นอันตรายแก่ร่างกายตามกฎหมาย ยังให้ผลได้ไม่เต็มที่ ทำให้เด็ก หรือวัยรุ่นหาซื้อยา หรือยาเสพติดมาบริโภคได้ง่าย ยาบางชนิดมีผลทำให้ง่ายเพียงทดลองเพียง 1-3 ครั้ง ก็ทำให้ติดได้ เช่น เฮโรอีน และกัญชาบ่อยครั้งอาจถึงชีวิต (สุพัตรา สุภาพ, 2542) ได้กล่าวไว้ว่า การติดยาเสพติดมีสาเหตุทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และที่สำคัญคือ ความอ่อนไหวทางอารมณ์และจิตใจ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้เป็น

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจ เป็นเรื่องที่จะกล่าวให้ตายตัวแน่นอนไม่ได้ยาก แต่มีข้อน่าสังเกตว่า ในที่มีการขยายตัวมากมักมีปัญหาสุขภาพจิต เช่น ในเมืองมีมากกว่าในชนบท หรือหากพูดถึงด้านเศรษฐกิจแล้วคนจนติดยาเสพติดมากกว่าคนชั้นกลาง หรือร่ำรวยหรืออยู่ในบริเวณที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลสอดส่องพอเพียง ที่มีโรคพิษสุราเรื้อรัง ที่มีอุบัติเหตุกรรม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีปรากฏเสมอว่าในที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมไม่ดีอาจจะไม่มีผู้ติดยาเสพติดเลยก็ได้

2. ด้านวัฒนธรรม ในชุมชนบางแห่ง โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยึดประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง บางแห่งก็นิยมใช้ยาเสพติดที่เสพไม่ใช่เพราะ ติดยา หรือเพราะมีความทุกข์ใจอะไร แต่เสพเพราะกลุ่มเสพ หรือทำตามค่านิยมของกลุ่ม

3. ด้านอารมณ์ ช่วยปลดปล่อยความทุกข์ใจ อึดอัดใจ ความเจ็บปวดต่าง ๆ หรือทดลองของใหม่ เช่น อยากสนุก อยากรู้ อยากลอง ในที่สุดเลยติด หรือการทำตัวเป็นพวกเดียวกัน หรือให้กลุ่มยอมรับตน เช่น ในกลุ่มที่เสพยาเสพติด เมื่อตนต้องการเข้าร่วมกลุ่ม ถ้าไม่เสพก็เข้ากลุ่มไม่ได้

สรุปได้ว่า การติดยาเสพติดเกิดจากสาเหตุหลายประการ ไม่มีความแน่นอน แตกต่างกันไป ตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ การไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ความทุกข์ใจ อึดอัดใจ ทำให้เกิดความอยากรู้ อยากลอง จึงเป็นเหตุให้ติดยาเสพติด

การแพร่ระบาดของยาเสพติด

กัญญา วัฒนันตา (2543) กล่าวว่า เกิดจากตัวผู้เสพติด ลักษณะของสารเสพติด สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ในส่วนของปัจจัยที่เกิดจากตัวบุคคล ผู้เสพติดเกิดขึ้นได้จากบุคคลนั้น มีความผิดปกติทางจิตใจ วิตกกังวล คิดมาก เครียด นอนไม่หลับ ไม่สามารถแก้ความคับข้องใจ หรือความไม่สบายใจของตนเองได้ก็หันไปพึ่งยา เพื่อระงับอาการที่ตนมีอยู่เมื่อใช้บ่อย ๆ เข้าก็ทำให้ติดยาได้

1. บุคคลนั้นมีความผิดปกติทางจิตใจ วิตกกังวล คิดมาก เครียด นอนไม่หลับ ไม่สามารถแก้ความคับข้องใจ หรือความไม่สบายใจของตนเองได้ก็หันไปพึ่งยาเสพติด เพื่อระงับอาการที่ตนมีอยู่ เมื่อใช้บ่อย ๆ เข้าก็ทำให้ติดยาได้

2. มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม เป็นคนหัวนึ่งโหว่ง เป็นคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หรือเป็นคนอ่อนแอ ไม่กล้าเข้าสังคม

3. ผู้มีปัญหาสุขภาพกาย เป็นโรคเรื้อรัง มีความทุกข์ทรมานจากโรค หรือเกิดความเจ็บปวดจากโรค

4. ในกลุ่มบุคคลหนุ่มสาวและวัยรุ่น ซึ่งมีนิสัยอยากรู้อยากทดลองอาจถูกหลอกให้ทดลองใช้ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการขอรับการเข้ากลุ่มเพื่อนที่ไม่ดี หรือถูกชักนำ ให้ทดลองใช้เพื่อช่วยให้วัยรุ่นที่ไม่สบายใจจากการปรับตัว หรือไม่สบายใจจากปัญหาที่มีกับพ่อแม่รู้สึกดีขึ้น

5. เกี่ยวกับเพศ จะพบว่า เพศชายติดยาเสพติดมากกว่าเพศหญิง ซึ่งคงเป็นเพราะว่า เพศชายมีโอกาสเที่ยวเตร่คบเพื่อนฝูงนอกบ้าน ได้มากกว่าเพศหญิง

6. เกี่ยวกับอาชีพ จะพบว่า อาชีพบางประเภทนำไปสู่การติดยาเสพติด ได้แก่ พวกขับรถ ลีบล้อ หรือกรรมกรใช้แรงงาน เนื่องจากความยากจน รายได้ไม่พอใช้ กรรมกรดังกล่าวจึงพยายามทำงานหนัก โดยพยายามหาสิ่งที่จะช่วยให้ตนทำงานได้คงทน ทำงานได้นานโดยไม่เหนื่อยล้า ในพวกผู้หญิงอาชีพบริการ อาจใช้ยาเสพติดพวกเฮโรอีน หรือกัญชาช่วยย้อมใจ ให้ตนเองรู้สึกกล้า ในการขายบริการทางเพศจนเป็นเหตุให้ติดยาเสพติด

7. การลอกเลียนแบบ หรือถือเป็นแฟชั่นในหมู่วัยรุ่น ในบางเรื่องวัยรุ่นจะเข้าใจผิดคิดว่าเป็นสิ่งโก้เก๋ ทันสมัย เป็นแฟชั่นของคนที่ไม่อยากโบราณ ก็จะลอกเลียนแบบกัน วัยรุ่นคิดว่าตนเอง ควรจะมีพฤติกรรมที่แสดงว่าตนเองโตแล้วและเป็นชายที่สมบูรณ์ก็จะเริ่มสูบบุหรี่หรือดื่มสุรา ในการเข้าสังคมซึ่งเป็นค่านิยมที่ผิด และอาจเป็น โอกาสนำไปสู่การติดยาเสพติดได้

โทษของยาเสพติด

พินิจรัฐ ทรัพย์สิน (2536) ได้กล่าวถึง โทษของยาเสพติดในลักษณะภาพรวมที่สำคัญ 4 ประการ ได้ดังนี้

1. ด้านสุขภาพอนามัย ผู้ตกเป็นทาสยาเสพติดเกือบทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นฝิ่น เฮโรอีน หรือมอร์ฟิน ร่างกายจะชubbชืด ผอมเหลือง ความคิดอ่านช้า ความจำเสื่อม เมื่อขาดยาจะมีอาการ หงุดหงิด โกรธง่าย หาว นอนง่าย น้ำมูกน้ำตาไหล ปวดกระดูก ปวดกล้ามเนื้อ ขาดสติ อาเจียน นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร และจะเสียชีวิตในที่สุด

2. ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากยาเสพติดทุกประเภทผู้เสพจะต้องเพิ่มยาให้มากขึ้นตลอดเวลา และหยุดเสพไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องสูญเสียเงินทองสำหรับซื้อยามาเสพไม่มีที่สิ้นสุด และผู้ติดยา จะมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ดังเช่นคนปกติทั่วไป

3. ด้านสังคม ยาเสพติดยังเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาสังคมอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาอาชญากรรม เพราะผู้ติดยาจำเป็นต้องใช้เข็มสำหรับฉีดยาเสพติดเป็นประจำทุกวัน และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากยาเสพติดมีราคาแพง ดังนั้น การประกอบอาชีพโดยสุจริตตามปกติทั่วไปนั้น ย่อมยากที่จะหาเงินมาซื้อยาเสพติดได้อย่างเพียงพอ และสภาพความเป็นจริงผู้ติดยาจะไม่มีใครคบค้า หรือสมาคมด้วย จึงทำให้โอกาสหาเงินโดยสุจริต เป็นไปได้อย่างยากลำบากยิ่งขึ้นเหตุนี้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์ นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุของปัญหาสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาโสเภณี ปัญหาการพนัน ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแพร่ระบาดของ โรคเอดส์ เป็นต้น

4. ด้านความมั่นคงของชาติ ความร้ายแรงของยาเสพติด มีผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะถ้าประเทศไทยมีประชากรติดยาเสพติดจำนวนมาก ประเทศนั้น ก็จะอ่อนแอ เศรษฐกิจเสียหาย มีปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมไม่เป็นผลดีต่อความมั่นคงของประเทศ

สรุปได้ว่า โทษของยาเสพติดมีผลกระทบทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายของผู้เสพ ไม่สามารถทำงานได้เหมือนคนปกติทั่วไป ฐานะการเงินของครอบครัว เริ่มมีปัญหา เพราะมีรายจ่าย ในการซื้อยามาเสพมากขึ้น ครอบครัวเดือดร้อนทำให้เกิดปัญหาสังคม ผู้เสพเริ่มก่ออาชญากรรม เพื่อหาเงินซื้อยามาเสพมากขึ้น เมื่อพลเมืองของประเทศอ่อนแอ จะทำให้ประเทศขาดความมั่นคง อันจะเกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย

แนวทางการแก้ไขปัญหาสายตาเสียดในชุมชน

ณัฐพิชย์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2546 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), 2552, หน้า 60-68) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่ามนุษย์มีชีวิตเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาช้านานเริ่มแรกเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด หนีจากความทุกข์แสวงหาความสุข จากความเข้าใจผิดดังกล่าวทำให้คนบางกลุ่มหัน ไปพึ่งยาเสพติด จนกลายเป็นทาสของมัน ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และความเห็นแก่ตัวของผู้แสวงหาผลประโยชน์จากยาเสพติด เป็นเหตุทำให้ยาเสพติดแพร่ระบาดมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างมาก จนกลายเป็นปัญหาของชุมชน จากชุมชนที่มีความเป็นอยู่เรียบง่ายช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กลายเป็นชุมชนเมืองที่ทุกคนจะต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดความผูกพัน หรือการช่วยเหลือต่อกันมีน้อยลงเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดระเบียบวินัย ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมปัญหาสังคมตามมา

การอพยพเข้าอยู่ในชุมชนเมืองจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมนั้น ๆ หากไม่สามารถปรับตัวได้ หรือถูกบีบบังคับทางเศรษฐกิจ ก็จะหัน ไปใช้วัตถุหรือสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือใช้ยาในทางที่ผิดเพิ่มมากขึ้นเพื่อคลายทุกข์ และใช้เสพยาเพื่อหวังผลในการทำงานให้ได้มาก ซึ่งจะนำมาซึ่งรายได้สำหรับความอยู่รอดในสังคม

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชุมชน ทำให้ปัญหาสายตาเสียดในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงประเภทของยาเสพติดที่แพร่กระจายอยู่ในชุมชน เปลี่ยนแปลงจากเฮโรอีนมาเป็นยาแอมเฟตามีนหรือยาบ้า เพราะหาซื้อได้ง่าย และราคาไม่แพง รongลงมาคือ กัญชา ผีนสารระเหย และผู้ติดยาเสพติดอายุเฉลี่ยระหว่าง 15-25 ปี ในอนาคตคาดว่าจะมียาเสพติดชนิดใหม่ ๆ ที่ใช้สะดวกให้ฤทธิ์ที่รุนแรงกว่า และพกพาได้สะดวก

ลักษณะชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด

สภาพความรุนแรงของยาเสพติดในชุมชนจะมีระดับความรุนแรงที่แตกต่าง และมีข้อจำกัดที่ไม่คงที่ ชุมชนใดจะมีสภาพปัญหาสายตาเสียดรุนแรง หรือไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะของชุมชนนั้น ๆ ต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2552, หน้า 60-68)

1. ชุมชนที่ไม่มีผู้จำหน่ายยาเสพติดแต่มีผู้เสพยาซึ่งเป็นชุมชนขนาดเล็ก ไม่มี ความสลับซับซ้อน ในเรื่องของสภาพแวดล้อมของชุมชน มีการนำยาเสพติดเข้ามาว่าสุเมสเสพ โดยผู้ติดยาเสพติดเอง

2. ชุมชนที่มีผู้ติดยาเสพติดนำยาเสพติดมาจำหน่ายแก่สมาชิก ลักษณะชุมชนขนาดใหญ่ และสลับซับซ้อนกว่าชุมชนแรก ในชุมชนนี้จะไม่มีการจำหน่ายยาเสพติดจากชุมชนอื่นนำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในชุมชน แต่จะมีผู้เสพยาเสพติดในชุมชนไปซื้อยาเสพติดจากชุมชนอื่นมาเสพ ส่วนหนึ่ง สำหรับส่วนที่เหลือจำหน่ายให้แก่สมาชิกผู้ติดยาเสพติดด้วยกัน ในชุมชนนี้จะมีปริมาณยาเสพติดมากกว่าชุมชนแรก สภาพปัญหาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง

3. ชุมชนที่มีผู้จำหน่ายยาเสพติดระดับขายส่งและมีผู้ติดยาเสพติด เป็นลักษณะชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีความสลับซับซ้อนในเรื่องของสภาพแวดล้อมชุมชนมากกว่าชุมชน ที่กล่าวมา ในชุมชนนั้นจะมีผู้จำหน่ายยาเสพติดอยู่ในชุมชนด้วย เป็นชุมชนที่มีการจำหน่ายยาเสพติดระดับขายส่งไปให้ชุมชนอื่นด้วย ซึ่งในชุมชนนี้จะมีปริมาณยาเสพติดมากกว่าชุมชนที่กล่าวมา หรือเป็นชุมชนที่มีสภาพปัญหาเสพติดที่รุนแรง

นอกจากลักษณะชุมชนดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดสภาพปัญหาเสพติดระดับเบาบาง ปานกลาง และรุนแรงแล้ว จะต้องอาศัยปัจจัยตัวอื่น ๆ ด้วยเป็นตัวชี้วัด เช่น ปริมาณยาเสพติดที่มีการลักลอบผลิต การให้ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนในอันที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วย

การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ให้แนวทางในการแก้ไข ปัญหา ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), 2552, หน้า 60-68)

1. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน มุ่งเน้น การดำเนินงานโดยสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดด้วยมาตรการที่เหมาะสมสำหรับปัญหาในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ตามแนวทางดังกล่าว จึงควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่ ว่ามีปัญหาเสพติดด้านใดบ้าง เช่น ปัญหาการผลิต การค้า และการแพร่กระจายของยาเสพติด การวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่ และปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จะทำให้สามารถกำหนดมาตรการ ที่เหมาะสมในการดำเนินงานต่อไป

1.2 ดำเนินงานมาตรการในลักษณะผสมผสาน จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา ในพื้นที่เป้าหมาย ทำให้สามารถกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาได้โดยใช้ มาตรการผสมผสานมาใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ มาตรการป้องกันยาเสพติด มาตรการบำบัดรักษา

และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และมาตรการปราบปรามยาเสพติด

1.3 ดำเนินงานในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะมีประสิทธิภาพต่อเนื่องและยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการเข้าไปในภารกิจปกติที่หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการกันอยู่มิใช่งานพิเศษหรืองานฝากที่แยกส่วนออกมา ดำเนินการเป็นการเฉพาะตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โดยไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มเติมแต่อย่างไร

1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการเข้าไปดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยประชาชนในพื้นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานนั้น ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร รัฐจึงควรปรับเปลี่ยนแนวทางโดยรัฐจะเป็นผู้มีส่วนบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่นั้นคิดเองทำเอง และแก้ไขปัญหายาของตนเอง

1.5 ระดมทรัพยากรของหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะที่ให้องค์กรประชาชนได้มีส่วนร่วม โดยการผสมผสานมาตรการที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ และประชากรเป้าหมาย โดยระดมหน่วยงานของภาครัฐบาลและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนดำเนินการข้อมทำให้การดำเนินงานขยายตัวกว้างขวางและครอบคลุมชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด สามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีการศึกษาให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหายาเสพติดในชุมชน และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ในการให้การศึกษาเพื่อการป้องกันยาเสพติดแก่ชุมชน มีหลายวิธี เช่น การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การบรรยาย การอภิปราย โต้เถียง การประชุม การสัมมนา การฝึกอบรม การจัดนิทรรศการเผยแพร่รูปภาพ โปสเตอร์ สิ่งพิมพ์เผยแพร่ หุ่นจำลอง วีดิทัศน์ การเล่นเกม การตอบปัญหายาเสพติดเป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเพื่อการป้องกันยาเสพติดที่ถูกต้อง

3. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเป็นการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร หรือที่เรียกว่าสื่อ โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจถึงโทษพิษภัยของยาเสพติด สร้างพฤติกรรมที่เอื้อต่อการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ตลอดจนถึงเกิดจิตสำนึกที่จะมุ่งช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายา

ยาเสพติด สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่ การเผยแพร่ทางสื่อมวลชน การโฆษณา หอกระจายข่าว หรือเสียงตามสาย สื่อสิ่งพิมพ์ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน คัทเอาท์ บอร์ดข่าว ป้ายผ้า ป้ายคำขวัญ คำเตือนต่าง ๆ การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมทางเลือกให้แก่ชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน ท้องทางสังคม อารมณ์ และจิตใจ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมายให้สามารถมีทางเลือก ในการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ไปทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคม ทำให้ห่างไกล จากการใช้ยาเสพติด เป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีความนับถือตนเองและผู้อื่น เช่น กิจกรรมประเภท กีฬา ทั้งกีฬาในร่ม และกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทรันทนาการ ได้แก่ การเล่นเกม ดนตรี ร้องเพลง การเต้นรำ นาฏศิลป์ กิจกรรมประเภทยุทธศาสตร์ เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้ การทำ ผ้ามัด การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เป็นต้น

การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

เป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเป้าหมาย ที่ติดยาเสพติดในชุมชนสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อผู้ติดยาเสพติดไปยังสถาน บำบัดรักษา หรือดำเนินการโดยอาสาสมัครในชุมชน โดยอาจมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ ด้านการบำบัดรักษาให้ความช่วยเหลือร่วมมืออาสาสมัครที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนจะมีบทบาท ในการค้นหาตัวผู้ติดยาเสพติด ให้คำปรึกษาแนะนำ และชักจูงให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ามาสู่กระบวนการ บำบัดรักษา ช่วยในการควบคุมและติดตามผลการบำบัดรักษาตลอดจน ให้ความช่วยเหลือ ประคับประคอง ให้กำลังใจแก่ผู้ติดยาที่ผ่านกระบวนการถอนพิษยาเสพติดเรียบร้อยแล้ว ให้สามารถยืนหยัดคงใจใช้ยาเสพติดได้ในที่สุด

กระบวนการและขั้นตอนการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยองค์กรชุมชน

จากการศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดพบว่า มีกระบวนการ และขั้นตอนที่สำคัญ คือ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), 2552, หน้า 60-68)

1. การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการแก้ปัญหา ปัจจัยที่จะชี้ว่าชุมชนมีความพร้อม ที่จะแก้ปัญหาเสพติดหรือไม่นั้น จากการศึกษาว่าสามารถพิจารณาได้จาก ความพร้อม ของแกนนำชุมชนต่อการแก้ปัญหาในชุมชนที่พร้อมจะแก้ปัญหานั้น แกนนำชุมชนจึงต้องมีความรู้ มีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยนำกระบวนการเรียนรู้ จากหลักการ วิธีการ และประสบการณ์จากชุมชนอื่น ๆ มาศึกษาทำความเข้าใจ เพื่อนำมาปรับใช้ให้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และข้อเท็จจริงของชุมชนของตนเองได้เหมาะสม

2. ความพร้อมของกลุ่มอาสาสมัครในกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดจำเป็นต้องดำเนินกิจการหลาย ๆ อย่าง เพื่อแก้ไขสาเหตุแต่ละสาเหตุที่จะนำไปสู่การเกิดปัญหา เป็นต้นว่า สาเหตุจากครอบครัว เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมในชุมชนเหล่านี้ เป็นต้น จึงต้องอาศัย กลุ่มอาสาสมัคร หรือกลุ่มที่จะดำเนินกิจกรรมการแก้ปัญหาก็จะเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม หลายๆด้าน จึงจำเป็นที่จะก่อให้เกิดแกนนำชุมชนในการแก้ปัญหาในแต่ละเรื่องเพื่อช่วยเหลือ แกนนำชุมชนในการแก้ปัญหา อาสาสมัครเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกิดความตระหนัก และเกิดจิตสำนึกในการแก้ปัญหา ตลอดจนมีความรู้และทักษะในการทำกิจกรรมในแต่ละเรื่อง เพื่อขจัดสาเหตุที่จะนำไปสู่ปัญหาเสพติดให้ได้

โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด หรือหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด

การแก้ไขปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดในหมู่บ้านจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านทุกฝ่าย ทุกหมู่เหล่า เชื่อมโยงให้เกิดกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ต่อต้านยาเสพติด กรมการปกครอง ได้ให้แนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับหมู่บ้านปลอดยาเสพติด หรือหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติดไว้ ดังนี้ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541, หน้า 10-15)

แนวความคิดการดำเนินงาน

ให้การส่งเสริมพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะของประชาคมหมู่บ้าน ให้มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการจัดการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านด้วยตนเอง ใช้พลังของประชาชนในหมู่บ้านร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือคณะกรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาตนเอง (อพป.) โดยประสานความร่วมมือกับส่วนราชการและองค์กรภาคเอกชน จะทำให้เกิดพลังรวมเป็นกระบวนการ ทำให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติดอย่างต่อเนื่องยั่งยืนตลอดไป โดยมีหลักดำเนินการ 2 ประการ ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2541, หน้า 10-15)

1. หลักการเบื้องต้น

โดยร่วมมือกับภาคราชการและองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ จากภายนอกชุมชนในหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นแกนนำเบื้องต้นทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือ ผนึกกำลังจากทุกกลุ่ม ทุกฝ่ายเป็นพลังร่วมกันตามกระบวนการของประชาคมหมู่บ้าน ต่อต้านยาเสพติด ประสานงานสนับสนุนและให้ความร่วมมือส่วนราชการ หรือองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้านทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามแผนงาน โครงการของส่วนราชการนั้นๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจดังกล่าวบรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเบื้องต้นให้ประชาคมหมู่บ้านเน้นหนักภารกิจในการป้องกัน

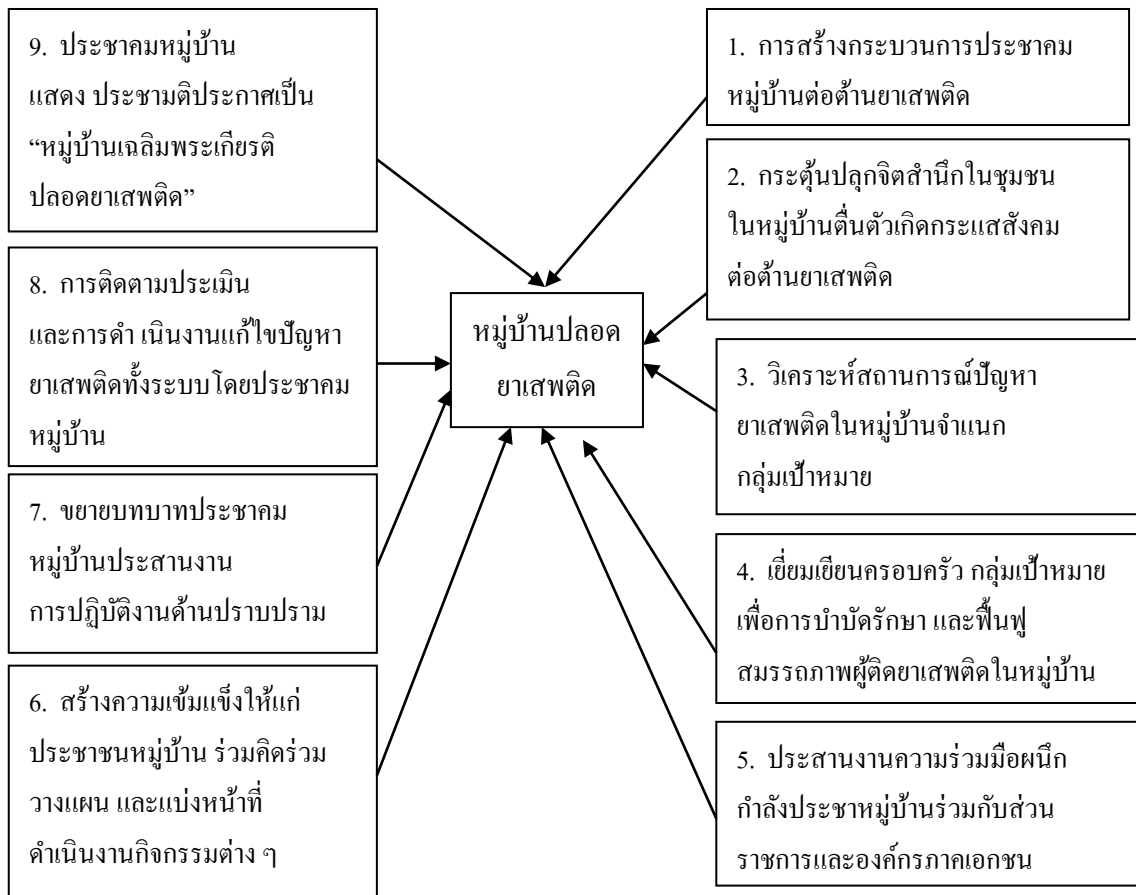
การแพร่ระบาดของยาเสพติด การรณรงค์สร้างกระแสสังคมปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตื่นตัวตระหนัก
 ในมหันตภัยของยาเสพติด ร่วมมือร่วมใจกันต่อต้านยาเสพติด ตลอดจนการช่วยเหลือ
 ผู้ติดยาเสพติดให้ได้รับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยจะยังไม่เน้นหนักภารกิจ
 ด้านปราบปราม (ซึ่งเมื่อประชาคมหมู่บ้านเข้มแข็งขึ้นก็จะมีศักยภาพ สามารถรับผิดชอบดำเนินงาน
 ในภารกิจด้านปราบ-ปรามได้โดยอัตโนมัติ)

2. หลักการระยะยาว

ประชาคมหมู่บ้านจะช่วยกันต่อต้านยาเสพติดเพื่อให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติดตลอดกาล
 โดยยึดกรอบครวัชชุมชนเป็นหลักปลูกจิตสำนึกความเป็นคนไทย วัฒนธรรมชุมชนช่วยตนเอง ทำให้
 กลุ่มกิจกรรมทุกส่วนทุกฝ่าย (องค์กรชุมชน) ในหมู่บ้านร่วมมือกันเสริมสร้างสมรรถภาพ
 และศักยภาพให้ประชาคมหมู่บ้านเข้มแข็ง โดยระดมพลังมวลชนทุกหมู่เหล่า และทรัพยากร
 ทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน (พหุภาคี) ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันรับผิดชอบแก้ไข
 ปัญหายาเสพติดทั้งระบบ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน
 และปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง
 ที่จะเสพยาเสพติด และด้านการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้หมู่บ้าน
 ปลอดยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป

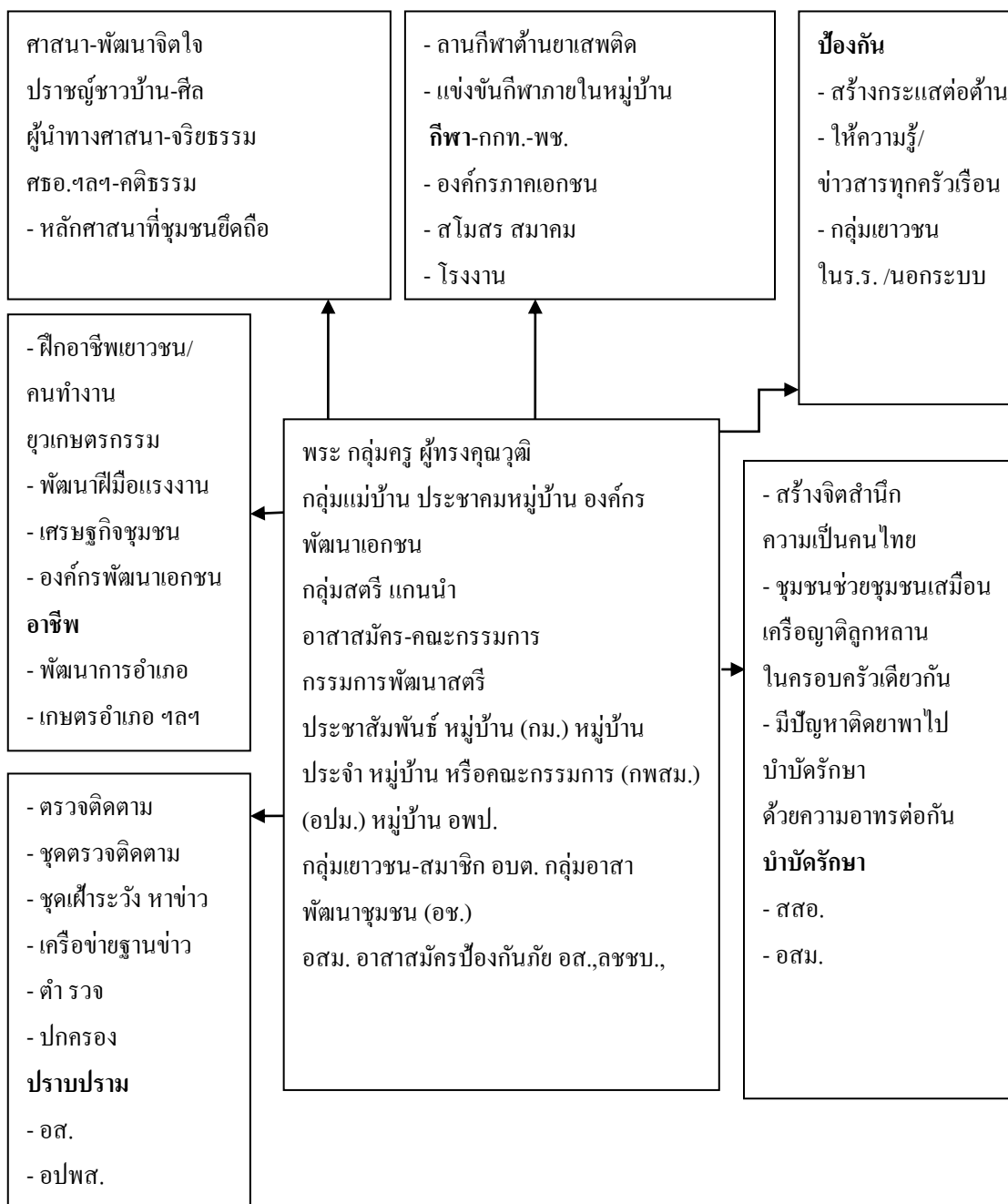
เป้าหมายการดำเนินงาน

ในการดำเนินงานเพื่อทำให้ชุมชนในหมู่บ้าน “ไม่มีผลิต ไม่มีขาย ไม่มีเสพ” (3 ไม่มี)
 จะมีการวางแผนการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน มีการร่วมมือผนึกกำลังของประชาชนที่อาศัย
 อยู่ในชุมชน การประสานความร่วมมือของกลุ่มต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อทำให้หมู่บ้านปลอดยา
 เสพติด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้าน

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ต้องมีการวางแผนกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การประสานความร่วมมือของส่วนราชการและองค์กรเอกชน การให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด การปลุกจิตสำนึกของชุมชนในการต่อต้านยาเสพติด การประเมินการปฏิบัติงาน เป้าหมายเพื่อให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติด

ภาพที่ 3 กระบวนการประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541, หน้า 10)

จากภาพ จะเห็นได้ว่าในกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน จะทำให้เกิดความร่วมมือจากหลายองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มพลังมวลชน และสถาบันต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมกันป้องกันปัญหาเสพติดของหมู่บ้าน ร่วมทั้งการให้โอกาสผู้ติดยาบำบัดรักษา การปราบปราม

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยพลังของประชาชนในหมู่บ้านจะทำให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติดแบบยั่งยืนต่อไป

ข้อมูลอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

อำเภอเมืองปราจีนบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอปากพลี (จังหวัดนครนายก) และอำเภอประจันตคาม
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอประจันตคาม
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอศรีมหาโพธิ อำเภอศรีมโหสถ และอำเภอบ้านสร้าง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านสร้าง และอำเภอปากพลี (จังหวัดนครนายก)

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเมืองปราจีนบุรีแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 13 ตำบล 144 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หน้าเมือง	จำนวน	0	หมู่บ้าน
2. รอบเมือง	จำนวน	9	หมู่บ้าน
3. วัดโบสถ์	จำนวน	11	หมู่บ้าน
4. บางเคชะ	จำนวน	9	หมู่บ้าน
5. ท่างาม	จำนวน	12	หมู่บ้าน
6. บางบริบูรณ์	จำนวน	6	หมู่บ้าน
7. ดงพระราม	จำนวน	12	หมู่บ้าน
8. บ้านพระ	จำนวน	19	หมู่บ้าน
9. โคนไม้ลาย	จำนวน	7	หมู่บ้าน
10. ไม้เค็ด	จำนวน	12	หมู่บ้าน
11. ดงจี่เหล็ก	จำนวน	14	หมู่บ้าน
12. เนินหอม	จำนวน	20	หมู่บ้าน
13. โนนห้อม	จำนวน	13	หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเมืองปราจีนบุรีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 14 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลเมืองปราจีนบุรี ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหน้าเมืองทั้งตำบล
- เทศบาลตำบลบ้านนาปรือ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเนินหอม
- เทศบาลตำบลโลกมะกอก ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลโนนห้อม
- องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลรอบเมืองทั้งตำบล

5. องค์การบริหารส่วนตำบลวัดโบสถ์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวัดโบสถ์ทั้งตำบล
6. องค์การบริหารส่วนตำบลบางเคชะ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางเคชะทั้งตำบล
7. องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่างามทั้งตำบล
8. องค์การบริหารส่วนตำบลคงพระราม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางบริบูรณ์
และตำบลคงพระรามทั้งตำบล
9. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพระ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านพระทั้งตำบล
10. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกไม้ลาย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโคกไม้ลายทั้งตำบล
11. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไม้เค็ดทั้งตำบล
12. องค์การบริหารส่วนตำบลคงขี้เหล็ก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคงขี้เหล็กทั้งตำบล
13. องค์การบริหารส่วนตำบลเนินหอม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเนินหอม (เฉพาะนอกเขต
เทศบาลตำบลบ้านนาปรือ)
14. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนหอม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนหอม (เฉพาะนอก
เขตเทศบาลตำบลโคกมะกอก)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกรียงศักดิ์ คงทับทิม (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับปาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีเพียงด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านอายุและตำแหน่งหน้าที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านเพศระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ณัฐพันธ์ ปิ่นแก้ว (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จากการศึกษาพบว่าปัญหาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยรวม ส่วนใหญ่เกิดจาก

ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ และเอกชน ด้านการจัดระบบสายตรวจ และด้านการสืบสวนจับกุม โดยข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดคือ ควรเพิ่มกำลังพลให้เพียงพอ ควรอบรมสมาชิกแจ้งข่าวเกี่ยวกับ ยาเสพติด ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงานให้ชุดสืบสวนจับกุมยาเสพติด ควรประสาน หน่วยงานข้างเคียงเพื่อร่วมกันป้องกันปราบปราม ยาเสพติดอย่างบูรณาการ

กำธร เอมสฤติย์ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของประชาคมหมู่บ้าน/ ตำบลที่มีต่อ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ในเขตอำเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าบทบาท ของประชาคมหมู่บ้าน/ ตำบล ที่มีต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยไม่มีบทบาทที่อยู่ในระดับปฏิบัติมากเลย การให้คำแนะนำเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ชี้แจงให้ความรู้ในเรื่องยาเสพติดแก่ประชาชน การแจ้งข้อมูลผู้ติดยาเสพติด ให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ทราบ เพื่อ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด สืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด ที่เกิดขึ้นในชุมชนและการออกเยี่ยมครอบครัวกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้คำแนะนำ และชักชวนให้เข้ารับ การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

มนทกานต์ โสมกุล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทและศักยภาพของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด บ้านปึงเม็ง ตำบลบางพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์จากการศึกษา พบว่า มีผู้ค้ายาเสพติด 2 ราย ผู้เสพยาเสพติด 13 ราย เป็นพื้นที่ที่มีขนาดและความรุนแรงอยู่ใน เกณฑ์ที่มีการแพร่ระบาดของปานกลาง เป็นพื้นที่ที่สับสน โดยบทบาทของชุมชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ยาเสพติดมี 2 บทบาทคือ บทบาทที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ประกอบกับบทบาทของส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องล้วนแสดงบทบาทและศักยภาพ สอดคล้องตามตำแหน่ง

นิพิฐพนธ์ แสงด้วง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผล โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จากการศึกษาพบว่าสถานะแวดล้อม โครงการพบว่าร้อยละ 97.50 มีความต้องการให้ดำเนิน โครงการในพื้นที่หมู่บ้านชุมชน ร้อยละ 94.83 เห็นว่าโครงการมีความเป็นไปได้ ที่จะดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จร้อยละ 93.10 เห็นว่า วัตถุประสงค์เป้าหมายของโครงการมีความชัดเจน และร้อยละ 73.57 เห็นว่าโครงการมีความพร้อม ในด้านต่างๆที่จะส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ ด้านกระบวนการปฏิบัติงานร้อยละ 77.60 เห็นว่า กิจกรรมตามโครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับระยะเวลาในการดำเนินงาน ผลผลิตโครงการ ซึ่งประกอบด้วยประสิทธิผลโครงการร้อยละ 100 ของผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ความสำเร็จของ โครงการ ผลกระทบของโครงการต่อผู้เสพยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษา

และฟื้นฟูสมรรถภาพร้อยละ 66.40 มีอาชีพหลักหรือได้รับการศึกษาในสถานศึกษาร้อยละ 95.88 ไม่กลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับไม่ดี คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินโครงการร้อยละ 43.12 เห็นว่าครอบครัวขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือ ผู้ติดยาเสพติดร้อยละ 15.6 เห็นว่าขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ร้อยละ 11.93 เห็นว่าจะมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอทำให้การติดตามดูแลคน การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ที่ได้ผ่านกระบวนการรักษา เป็นขาดความต่อเนื่อง และร้อยละ 10.09 เห็นว่าขาดการติดตามผลกระทบโดยตรงต่อผู้ติดยาเสพติด ที่ได้ผ่านกระบวนการบำบัดรักษาไปแล้ว และติดตามปัญหาการเสพยาเสพติดซ้ำ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ควรเร่งหาแนวทางและมาตรการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยตรงกับผู้ติดยาเสพติด เนื่องจากทางกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพไปแล้ว ส่งเสริมการดำเนินงานในลักษณะของภาคีเครือข่ายที่สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกระดับให้เกิดการบูรณาการอย่างแท้จริง รวมถึงทบทวนปรับปรุงกิจกรรมดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดให้เกิดความต่อเนื่อง สอดคล้องรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเสมอ

เพชร กัทลี (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของชุมชน ต่อผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของชุมชนต่อผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดอยู่ในระดับดี ครอบครัวผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดและประชาชนที่อยู่บ้านใกล้เคียงกับบ้านของผู้ผ่านการบำบัด มีความคิดเห็นต่อผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด ด้านที่เกี่ยวกับผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด ด้านการดูแลของครอบครัวผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับดี

จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของผู้นำชุมชน ในจังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้สาเหตุและการป้องกันยาเสพติด การรับรู้สถานการณ์การใช้ยาเสพติดของผู้นำชุมชนจังหวัดอุดรธานี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข้อมูลข่าวสารบุคคลที่ให้ข้อมูลข่าวสารคุณลักษณะส่วนบุคคล ของผู้นำชุมชนว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้สาเหตุและการป้องกันการใช้ยาเสพติดหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้สาเหตุและการป้องกันการใช้ยาเสพติด ดังนี้ ระดับการรับรู้มาก ร้อยละ 60.40 ระดับการรับรู้ปานกลาง ร้อยละ 37.50 ระดับการรับรู้น้อย ร้อยละ 2.10 ส่วนการรับรู้สถานการณ์การใช้ยาเสพติด พบว่า ผู้นำชุมชนเห็นกลุ่มวัยรุ่นเสพยาเสพติด มากที่สุด ร้อยละ 81.30 เคยเห็นบุคคลจากใจยาเสพติด ร้อยละ 20.80 เคยเห็นบุคคลมีอาการหลังจากเสพยาเสพติด ร้อยละ 45.90 และผู้นำชุมชนร้อยละ 49.50 มีความเห็นว่า สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในปัจจุบัน

ลดลง การทดสอบความสัมพันธ์พบว่าแหล่งข้อมูลมีความสัมพันธ์กับการรับรู้สาเหตุ และการป้องกันการใช้จ่ายเสพติด ส่วนบุคคลที่ให้ข้อมูลข่าวสารบ่อยที่สุดระดับการศึกษา และระยะเวลาการเป็นผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้สาเหตุและการป้องกันการใช้จ่ายเสพติดเช่นกัน แต่คุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้สาเหตุ และการป้องกันยาเสพติด

สุชาติ พันธุ์จรีต, นฤมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์ และรัตนา รุจิกุล (2553) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกัน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการปราบปราม และด้านการบำบัดรักษา ตามลำดับ

ประสิทธิ์ อินทโชติ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในจังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่า การมีบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านป้องกันยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการมีบทบาทในเรื่องการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบนโยบายรัฐบาลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ส่วนด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการมีบทบาทเรื่องการให้ความร่วมมือกับส่วนราชการการแก้ไขปัญหาเสพติด พบว่าผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลแตกต่างกัน ส่วนผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศ อายุ วาระการดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และขนาดของหมู่บ้านที่ปกครองต่างกัน มีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 สรุปตัวแปร

ตัวแปร	แนวคิด/ ทฤษฎี	ผลการศึกษา
บทบาท	ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของ Merton (1977)	บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่ง และบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ ลักษณะของสังคม ที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจน ลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น
อายุ	วีรพันธ์ พวงเพชร (2539) บทบาทของครูที่มีต่อการเมืองกับการกระทำผิดวินัยของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร	เป็นตัวกำหนดบทบาทที่สำคัญ เพราะคนที่มีอายุต่างกันจะมีบทบาท ไม่เหมือนกัน
สถานภาพสมรส	วีรพันธ์ พวงเพชร (2539) บทบาทของครูที่มีต่อการเมืองกับการกระทำผิดวินัยของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร	สถานภาพสมรส อาจมีผลต่อ เวลา ความใส่ใจในการทำงาน ของบุคคล นั้น ๆ ด้วย
ระดับการศึกษา	วีรพันธ์ พวงเพชร (2539) บทบาทของครูที่มีต่อการเมืองกับการกระทำผิดวินัยของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร	ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน อาจมีผล ต่อบทบาท และหน้าที่การงานของบุคคล นั้น ๆ ด้วย
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	วีรพันธ์ พวงเพชร (2539) บทบาทของครูที่มีต่อการเมืองกับการกระทำผิดวินัยของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร	ฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จะมีบทบาท ต่างกันด้วย เช่นคนร่ำรวยกับคนจน ชาวนากับพ่อค้า

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	แนวคิด/ ทฤษฎี	ผลการศึกษา
การป้องกัน	พระราชบัญญัติปกครอง ท้องถิ่น ฯ พ.ศ. 2457	ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ต่อประชาชน พัฒนาเพื่อสร้าง ความเจริญเติบโตให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น และรักษาความสงบเรียบร้อย และสร้างความปลอดภัยให้แก่ประชาชน ในชุมชน
การให้ ความช่วยเหลือ	นิพิฐพนธ์ แสงสว่าง (2550) การประเมินผล โครงการ บำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ในประเทศไทยผู้ผ่านกระบวนการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพไปแล้ว มีบางส่วน กลับมาเสพยาเสพติดซ้ำอีก โดยมีสาเหตุมาจาก เมื่อกลับมาอยู่ในชุมชนก็พบกับสภาพแวดล้อม เดิม ๆ เช่น ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ เพื่อนชักชวนให้เสพยาเสพติดอีกเป็นต้น จึงควรส่งเสริมกิจกรรมยามว่างต่าง ๆ ให้กับ ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงในชุมชน เช่น เล่นดนตรี กีฬาส่งเสริมให้ประกอบอาชีพหารายได้เสริม เป็นต้น
การฟื้นฟู สมรรถภาพ	พระราชบัญญัติฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545	ประเทศไทยนำหลักแนวคิด ของ พ.ร.บ.ฟื้นฟู ฯ ที่ว่า ผู้เสพยาเสพติด คือ ผู้ป่วย ที่จะต้องได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟู สมรรถภาพ ไม่ใช่อาชญากร โดยก่อนนี้ ผู้เสพยาเสพติด ถือว่ากระทำผิดกฎหมาย ต้องได้รับโทษ แต่ พ.ร.บ.ฟื้นฟู ฯ ได้มี การแก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ โดยได้เปิดโอกาส ให้ ผู้เสพยาเสพติดที่อยู่ในชุมชนนั้นสามารถ แสดงตัว ต่อผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน เพื่อให้ฝ่ายปกครองส่งตัวไปบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพโดยสมัครใจได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิธีวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. เสนอผลการแปลผล

วิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้ศึกษาได้กำหนดให้ ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร เมืองปราจีนบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงานของผู้ศึกษา เป็นผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 13 ตำบล 144 หมู่บ้าน ทั้งหมด 144 คน ผู้วิจัยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 106 คน โดยใช้คำนวณจากสูตรของ Yamane (1973)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ	n	คือ กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา
	N	คือ จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	คือ ความคลาดเคลื่อนของสถิติทางสังคมให้ค่าที่เหมาะสมไว้ ที่ประมาณร้อยละ 5 หรือประมาณ (0.05)

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{144}{1+144(0.05)^2}$$

$$= 106$$

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple sampling) โดยวิธีการจับสลาก (Lottery method)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี” เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รวม 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยในส่วนของแบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน จำนวน 20 ข้อ ด้านการให้ความช่วยเหลือ จำนวน 5 ข้อ และด้านการฟื้นฟู จำนวน 5 ข้อ รวมจำนวน 30 ข้อ และได้กำหนดคุณลักษณะการให้คะแนนตามหลัก Likert scale แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสร้างแบบสำรวจที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสำรวจในครั้งนี้

1. สร้างคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และตัวแปรในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพแบบสำรวจ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาช่วยให้คำแนะนำ หลังจากนั้นลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นต่อไป

2. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหา และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

2.1 พันตำรวจเอกประโชติ กันทะ ตำแหน่ง ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร
เมืองปราจีนบุรี

2.2 นายวินัย จินดาหาร ตำแหน่ง ปลัดอำเภอเมืองปราจีนบุรี

2.3 อาจารย์จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

มหาวิทยาลัยบูรพา

และนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC)

โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 นำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. แบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try-out) กับพนักงานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบกับอำเภอบินทร์บุรีที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษา จำนวน 30 ราย เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's alpha ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามที่ .95 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตัวเอง โดยใช้แบบสอบถามที่สมบูรณ์
2. ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ใหญ่วัยบ้านในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 13 ตำบล 144 หมู่บ้าน จำนวน 106 คน พร้อมชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งแนบคำชี้แจง ในการทำแบบสอบถามอย่างละเอียดเพื่อให้ ผู้ตอบสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน เพื่อใช้ในการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล
3. ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม มกราคม พ.ศ. 2558-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ทำการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บข้อมูลสนามลงในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้เครื่องมือทางสถิติเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับ
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
3. ใช้คำสั่งจากโปรแกรมเพื่อเลือกค่าสถิติ
4. ประมวลผลและนำเสนอที่ได้จากการประมวลมาวิเคราะห์และเสนอเป็นงานวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ในการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. ข้อมูลการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
3. ข้อมูลบทบาทของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
4. ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่า t-test และ One-way ANOVA ทดสอบเพื่อหาค่าความแตกต่างของระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมของแต่ละด้าน แยกตามลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบคำถามโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ ค่า t-test ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างไม่เกิน 2 กลุ่ม

และใช้ One-way ANOVA ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่าง โดยใช้วิธีของ LSD (Least significant difference test)

เกณฑ์การแปลผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลโดยใช้สูตรการคำนวณอันตรภาคชั้น

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น บทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แบ่งคะแนนค่าเฉลี่ย ได้ 5 ระดับ ดังนี้

1.00-1.80	หมายความว่า	มีบทบาทน้อยที่สุด
1.81-2.60	หมายความว่า	มีบทบาทน้อย
2.61-3.40	หมายความว่า	มีบทบาทปานกลาง
3.41-4.20	หมายความว่า	มีบทบาทมาก
4.21-5.00	หมายความว่า	มีบทบาทมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 106 ชุด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการศึกษาวินิจฉัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนิน โครงการ หมู่บ้านปลอดยาเสพติด

ส่วนที่ 3 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนิน โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด โดยภาพรวม

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	80	75.50
หญิง	26	24.50
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 และเพศหญิง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	6	5.70
31-40 ปี	51	48.10
41-50 ปี	40	37.70
51-60 ปี	9	8.50
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 รองลงมา 41-50 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.70 รองลงมา 51-60 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	31	29.24
สมรส	70	66.04
หม้าย/ หย่าร้าง	5	4.72
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 66.04 รองลงมา สถานภาพโสด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 29.24 รองลงมา สถานภาพหม้าย/ หย่าร้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.72 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	35	33.00
ปริญญาตรี	65	61.30
ปริญญาโท	6	5.70
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 61.30 รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมา ปริญญาโท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	13	12.26
10,001-20,000 บาท	30	28.30
20,001-30,000 บาท	34	32.08
30,001 บาทขึ้นไป	29	27.36
รวม	106	100.00

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 32.08 รองลงมา 10,001-20,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 รองลงมา 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 27.36 รองลงมา ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.26 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินโครงการ หมู่บ้านปลอดภัยเสพติด

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนิน
โครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด ด้านการป้องกัน

ด้านการป้องกัน	ระดับการปฏิบัติ					\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. จัดหาวิทยากรที่มี ความรู้ด้านยาเสพติด มาอบรมและแนะนำ เกี่ยวกับการสร้างหมู่บ้าน ปลอดภัยเสพติด	37 (34.90)	55 (51.90)	13 (12.30)	1 (0.90)	0 (0.00)	4.21	.69	มาก ที่สุด	2
2. จัดทำป้ายคำขวัญหรือ ป้ายเตือนที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับยาเสพติด	20 (18.90)	69 (65.10)	14 (13.20)	3 (2.80)	0 (0.00)	4.00	.66	มาก	5
3. ให้ข่าวสารเกี่ยวกับ ยาเสพติดในการประชุม ประจำเดือน	18 (17.00)	57 (53.80)	29 (27.40)	2 (1.90)	0 (0.00)	3.86	.71	มาก	15
4. ให้ข่าวสารเกี่ยวกับ ยาเสพติดทางหอกระจาย ข่าวของหมู่บ้าน	21 (19.80)	52 (49.10)	29 (27.40)	4 (3.80)	0 (0.00)	3.85	.78	มาก	18
5. จัดให้มีการฉาย วีดิทัศน์เกี่ยวกับพิษภัย ของยาเสพติดเพื่อให้ ราษฎรรู้จักป้องกัน ตนเอง	19 (17.90)	56 (52.80)	28 (26.40)	2 (1.90)	1 (0.90)	3.85	.77	มาก	17
6. ส่งเสริมให้ราษฎร รวมกลุ่มบ้านใกล้กันเป็น คุ้มเพื่อสอดส่องดูแล ภายในคุ้มของตนเอง	21 (19.80)	48 (45.30)	34 (32.10)	3 (2.80)	0 (0.00)	3.82	.78	มาก	20

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านการป้องกัน	ระดับการปฏิบัติ					\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
7. ให้ความร่วมมือ สังเกตพฤติกรรม ของราษฎรในหมู่บ้าน ที่ผิดปกติ เช่น ร่ำรวย ผิดปกติ	21 (19.80)	54 (50.90)	27 (25.50)	4 (3.80)	0 (0.00)	3.87	.77	มาก	14
8. ส่งเสริมให้ราษฎร ร่วมมือกันสร้างหมู่บ้าน ปลอดภัยเสพติด	29 (27.40)	52 (49.10)	22 (20.80)	3 (2.80)	0 (0.00)	4.01	.78	มาก	4
9. ตรวจสอบดูแลบริเวณ ที่คาดว่าจะอาจเป็นแหล่ง มั่วสุ่มภายในบริเวณ หมู่บ้าน	40 (37.70)	53 (50.00)	13 (12.30)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.25	.66	มากที่สุด	1
10. สอดส่องพฤติกรรม บุคคลภายนอกที่เข้ามา ภายในหมู่บ้าน อย่างน่าสงสัย	23 (21.70)	62 (58.50)	20 (18.90)	1 (0.90)	0 (0.00)	4.01	.67	มาก	3
11. แจ้งข่าวสารด้าน ยาเสพติดให้กับ อำเภอทราบ	19 (17.90)	50 (47.20)	37 (34.90)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.83	.71	มาก	19
12. แจกเอกสารคู่มือ เกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดให้ราษฎรทราบ	22 (20.80)	58 (54.70)	23 (21.70)	3 (2.80)	0 (0.00)	3.93	.73	มาก	10
13. ส่งเสริมให้ราษฎร ให้ความร่วมมือกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด	22 (20.80)	50 (47.20)	34 (32.10)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.89	.72	มาก	12
14. ส่งเสริมให้ราษฎร แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับยาเสพติด ของหมู่บ้าน	23 (21.70)	52 (49.10)	26 (24.50)	5 (4.70)	0 (0.00)	3.88	.80	มาก	13

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ด้านการป้องกัน	ระดับการปฏิบัติ					\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
15. การจัดให้ราษฎร ไปคูตัวอย่างการดำเนิน โครงการหมู่บ้าน ปลอดยาเสพติด	27 (25.50)	50 (47.20)	26 (24.50)	3 (2.80)	0 (0.00)	3.95	.79	มาก	9
16. เชิญแกนนำหมู่บ้าน ประชุมปรึกษาหารือ ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของหมู่บ้าน	22 (20.80)	63 (59.40)	18 (17.00)	3 (2.80)	0 (0.00)	3.98	.70	มาก	7
17. การจัดเวรยาม สอดส่องดูแลหมู่บ้าน	27 (25.50)	47 (44.30)	30 (28.30)	2 (1.90)	0 (0.00)	3.93	.78	มาก	11
18. การจัดทำข้อมูล บุคคลที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดทั้งผู้ค้า ผู้เสพ และผู้ผลิต	26 (24.50)	54 (50.90)	23 (21.70)	3 (2.80)	0 (0.00)	3.97	.76	มาก	8
19. สํารวจจัดทำข้อมูล สถานที่แหล่งมั่วสุ่ม ของหมู่บ้าน	29 (27.40)	49 (46.20)	27 (25.50)	1 (0.90)	0 (0.00)	4.00	.76	มาก	6
20. สรุปลสถานการณ์ ยาเสพติดของหมู่บ้าน ให้ราษฎรภายใน หมู่บ้านทราบ	26 (24.50)	47 (44.30)	25 (23.60)	8 (7.50)	0 (0.00)	3.86	.88	มาก	16
	รวม					3.95	.42	มาก	-

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ด้านการป้องกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก ตรวจสอบ คูแลบริเวณที่คาดว่าอาจเป็น แหล่งมั่วสุ่มภายในบริเวณหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.66$) รองลงมา จัดหา วิทยากรที่มีความรู้ด้านยาเสพติดมาอบรมและแนะนำเกี่ยวกับการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, $SD = 0.69$) รองลงมา สอดส่องพฤติกรรมบุคคลภายนอกที่เข้ามา

ภายในหมู่บ้านอย่างน่าสงสัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.67$) และอันดับสุดท้าย ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มบ้านใกล้กันเป็นคุ้มเพื่อสอดส่องดูแลภายในคุ้มของตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.78$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด ด้านการให้ความช่วยเหลือ

ด้านการให้ ความช่วยเหลือ	ระดับการปฏิบัติ					\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. เข้าไปพูดคุยซักถาม กับราษฎรที่มีปัญหา ยาเสพติดทันทีที่พบเจอ	30 (28.30)	59 (55.70)	17 (16.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.12	.66	มาก	1
2. เข้าไปประสานงาน กับครอบครัวของราษฎร ที่มีปัญหา ยาเสพติด	24 (22.60)	50 (47.20)	30 (28.30)	2 (1.90)	0 (0.00)	3.91	.76	มาก	3
3. ประสานงานกับ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดทำ แผนงานที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด	16 (15.10)	61 (57.50)	28 (26.40)	1 (0.90)	0 (0.00)	3.87	.66	มาก	4
4. ประสานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดอบรม ส่งเสริมอาชีพให้กับ ราษฎรที่ไม่มียานทำ ภายในหมู่บ้าน	23 (21.70)	53 (50.00)	29 (27.40)	1 (0.90)	0 (0.00)	3.92	.73	มาก	2
5. จัดตั้งกองทุนเพื่อ ให้ผู้ที่ไม่มีทุนนำ ไปเป็น ทุนประกอบอาชีพ	17 (16.00)	61 (57.50)	25 (23.60)	3 (2.80)	0 (0.00)	3.87	.71	มาก	5
	รวม					3.94	.44	มาก	-

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด ด้านการให้ความช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, $SD = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก เข้าไปพูดคุยซักถามกับราษฎร

ที่มีปัญหาสุขภาพจิตทันทีที่พบเจอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.66$) รองลงมา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดอบรมส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรที่ไม่มีงานทำภายในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.73$) รองลงมา เข้าไปประสานงานกับครอบครัวของราษฎรที่มีปัญหาสุขภาพจิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, $SD = 0.76$) และอันดับสุดท้าย จัดตั้งกองทุนเพื่อให้ผู้ที่ไม่มีทุนนำไปเป็นทุนประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, $SD = 0.71$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ด้านการฟื้นฟู

ด้านการฟื้นฟู	ระดับการปฏิบัติ					\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. การค้นหาราษฎรที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อส่งไปรักษาและบำบัดฟื้นฟู	26 (24.50)	42 (39.60)	33 (31.10)	5 (4.70)	0 (0.00)	3.84	.85	มาก	4
2. ส่งเสริมด้านจริยธรรมเพื่อฟื้นฟูทางด้านจิตใจจัดให้มีการเทศนาของพระสงฆ์ในวัดภายในหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมจริยธรรมและฟื้นฟูจิตใจ	22 (20.80)	57 (53.80)	23 (21.70)	4 (3.80)	0 (0.00)	3.92	.76	มาก	2
3. จัดให้มีสถานกีฬา สถานที่พักผ่อนของหมู่บ้านอย่างเพียงพอ	28 (26.40)	37 (34.90)	36 (34.00)	5 (4.70)	0 (0.00)	3.83	.88	มาก	5
4. ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายหรือการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน	29 (27.40)	45 (42.50)	30 (28.30)	2 (1.90)	0 (0.00)	3.95	.80	มาก	1
5. ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มกันบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม	23 (21.70)	54 (50.90)	25 (23.60)	3 (2.80)	1 (0.90)	3.90	.80	มาก	3
	รวม					3.89	.59	มาก	-

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด ด้านการฟื้นฟู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, $SD = 0.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย หรือการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.80$) รองลงมา ส่งเสริม ด้านจริยธรรมเพื่อฟื้นฟูทางด้านจิตใจจัดให้มีการเทศนาของพระสงฆ์ในวัดภายในหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมจริยธรรมและฟื้นฟูจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.76$) รองลงมา ส่งเสริม ให้ราษฎรรวมกลุ่มกันบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.80$) และอันดับสุดท้าย จัดให้มีสถานกีฬาสถานที่พักผ่อนของหมู่บ้านอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, $SD = 0.88$) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด รวมทุกด้าน

ลำดับ	บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด	\bar{X}	SD	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการป้องกัน	3.95	.42	มาก	1
2	ด้านการให้ความช่วยเหลือ	3.94	.44	มาก	2
3	ด้านการฟื้นฟู	3.89	.59	มาก	3
	รวม	3.92	.43	มาก	

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรก ด้านการป้องกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.42$) รองลงมา ด้านการให้ความช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, $SD = 0.44$) และอันดับสุดท้าย ด้านการฟื้นฟู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, $SD = 0.59$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ตารางที่ 11 สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig.
ชาย	80	3.92	.449	-1.180	.857
หญิง	26	3.94	.350		

*มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ ได้ค่า Sig. = 0.857 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน สมมติฐานทางสถิติ

ตารางที่ 12 สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ

ค่าความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	1.511	.504	2.941	.037
ภายในกลุ่ม	102	17.473	.171		
รวม	105	18.984			

*มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 12 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุได้ค่า Sig. = 0.037 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ของบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการ LSD

อายุ	\bar{X}	ต่ำกว่า 30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี
		3.96	4.04	3.82	3.72
ต่ำกว่า 30 ปี	3.96	-	-0.08	.14	.24
31-40 ปี	4.04	-	-	.22*	.32*
41-50 ปี	3.82	-	-	-	.10
51-60 ปี	3.72	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 13 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ของบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 31-40 ปี มีบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างจากผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 41-50 ปี และ 51-60 ปี โดยพบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 31-40 ปี มีบทบาทมากกว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 41-50 ปี และ 51-60 ปี

สมมติฐานที่ 3 ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดแตกต่างกัน

ตารางที่ 14 สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้าน
ปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส

ค่าความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	.371	.185	1.025	.362
ภายในกลุ่ม	103	18.613	.181		
รวม	105	18.984			

*มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 14 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน
ในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนก
ตามสถานภาพสมรส ได้ค่า Sig. = 0.362 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีบทบาท
ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดแตกต่างกัน

ตารางที่ 15 สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้าน
ปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ค่าความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	.689	.344	1.939	1.49
ภายในกลุ่ม	103	18.295	.178		
รวม	105	18.984			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน
ในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตาม

ระดับการศึกษา ได้ค่า Sig. = 1.49 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดไม้แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ตารางที่ 16 สถิติเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ค่าความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3	.311	.104	.566	.639
ภายในกลุ่ม	102	18.673	.183		
รวม	105	18.984			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ได้ค่า Sig. = 0.639 แสดงว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ตารางที่ 17 สรุปการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน

ตารางที่ 17 (ต่อ)

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
ผู้ใหญ่วัยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไข ปัญหาเสพติดแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
ผู้ใหญ่วัยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีบทบาท ในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด พื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การศึกษานี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ใช้กลุ่มประชากร คือ ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่าง โดยใช้วิธีของ LSD (Least significant difference test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี และมีรายได้ 20,001-30,000 บาท

2. ข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรก ด้านการป้องกัน รองลงมา ด้านการให้ความช่วยเหลือและ ด้านการฟื้นฟู ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ด้านการป้องกัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก ตรวจตรา ดูแลบริเวณที่คาดว่าอาจเป็นแหล่งมั่วสุกภายในบริเวณหมู่บ้านรองลงมา จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ด้านยาเสพติด มาอบรมและแนะนำเกี่ยวกับการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มบ้านใกล้เคียงกันเป็นคุ้ม

เพื่อสอดคล้องดูแลภายในคัมของตนเอง ตามลำดับ

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการให้ความช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก เข้าไปพูดคุย ซักถามกับราษฎรที่มีปัญหาเสพติดทันทีที่พบเจอ รองลงมา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดอบรมส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรที่ไม่มีงานทำภายในหมู่บ้าน และการเข้าไปประสานงาน กับครอบครัวของราษฎรที่มีปัญหาเสพติด ส่วนอันดับสุดท้าย คือ จัดตั้งกองทุนเพื่อให้ ผู้ที่ไม่มีทุนนำไปเป็นทุนประกอบอาชีพ ตามลำดับ

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการฟื้นฟู อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายหรือการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน รองลงมา ส่งเสริมด้านจริยธรรมเพื่อฟื้นฟู ทางด้านจิตใจ จัดให้มีการเทศนาของพระสงฆ์ในวัดภายในหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมจริยธรรม และฟื้นฟูจิตใจ ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มกันบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ จัดให้มีสถานที่พักผ่อนของหมู่บ้านอย่างเพียงพอ ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

พบว่า เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีบทบาท ในการแก้ไขปัญหาเสพติด ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุที่ต่างกัน มีบทบาท ในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง “บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี” ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหา เสพติด รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรก ด้านการป้องกัน รองลงมา ด้านการให้ความช่วยเหลือและ ด้านการฟื้นฟู ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของทรงเกียรติ เสียงเจริญ (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ในยุคปัจจุบันในอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้ดูแลความสงบเรียบร้อย ซึ่งหมายรวมถึง การแก้ไขปัญหาเสพติดด้วย อยู่ในระดับมาก และยังซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วสันต์ ชิงชนะ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาท ของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ใหญ่วัยมีบทบาท เป็นผู้นำชุมชน สามารถผลักดันประชาชนในชุมชนให้ป้องกัน ดูแลช่วยเหลือและฟื้นฟูปัญหา ยาเสพติดได้

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่วัย ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ใหญ่วัยที่มีอายุที่ต่างกัน มีบทบาท มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดความแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่วัยที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันหญิงและชายมีความเท่าเทียมกันในสังคม มีความเสมอภาคในสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และโอกาส โดยเงื่อนไขทางสังคมเอื้อต่อการมีและใช้สิทธิความเป็นมนุษย์ ที่เท่าเทียมกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้สังคมที่ไม่แตกต่างกัน จึงมีบทบาท ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่วัยที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากอายุเป็นเงื่อนไขใน ภายในของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น ระดับวุฒิภาวะ ก็เพิ่มมากขึ้น จะมีความสุขุมรอบคอบ มองปัญหาได้ชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ความคิด และการกระทำค่อยเป็นไปตามวัย ซึ่งจะเพิ่มความรอบคอบในการตัดสินใจที่จะทำงาน ให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ของบทบาทของผู้ใหญ่วัย ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนก ตามอายุ พบว่า ผู้ใหญ่วัยที่มีอายุ 31-40 ปี มีบทบาทของผู้ใหญ่วัย ในการดำเนินการโครงการ หมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างจาก ผู้ใหญ่วัยที่มีอายุ 41-50 ปี และ 51-60 ปี โดยพบว่า ผู้ใหญ่วัยที่มีอายุ 31-40 ปี มีบทบาทมากกว่าผู้ใหญ่วัยที่มีอายุ 41-50 ปี และ 51-60 ปี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่วัยที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ผู้ใหญ่วัย ที่มีสถานภาพสมรส แตกต่างกันต่างก็เข้าใจบทบาท หน้าที่ที่ตนเองมีอยู่ในฐานะผู้นำ ของหมู่บ้านที่ประชาชนไว้วางใจและหน่วยงานราชการ ให้ความสำคัญในการมีบทบาทของผู้ใหญ่วัย ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด จึงทำให้ผู้ใหญ่วัย ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการแก้ไขปัญหาเสพติดไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาเท่านั้น ผู้ใหญ่บ้านสามารถจะเรียนรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติดและการแก้ไขปัญหาเสพติดจากการเรียนรู้ในด้านอื่น เช่น จาก สื่อต่าง ๆ ประสบการณ์ ทำให้เกิดความเป็นผู้นำและมีบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน เนื่องจากผู้ใหญ่บ้าน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร รายได้ส่วนใหญ่จากพืชผลการผลิตภาคเกษตรกรรมจึงไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้การดำรงชีพจากรายได้ของใหญ่บ้าน ไม่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันในชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวจึงไม่ค่อยมี จึงไม่ประสบปัญหาการกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัวมากนัก ผู้ใหญ่บ้านจึงมีเวลามากพอ ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของราษฎรในหมู่บ้านตำบลได้อย่างเต็มที่

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาไม่แตกต่างกันกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี แต่ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุที่ต่างกันมีบทบาทในการดำเนินการ โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องมาจากบุคคลที่มีอายุมากขึ้น ระดับวุฒิภาวะก็เพิ่มมากขึ้น จะมีความสุขรอบคอบ มองปัญหาได้ชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ความคิดและการกระทำค่อยเป็นไปตามวัย และประสบการณ์ ในการเป็นผู้นำทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจในต้นเหตุของปัญหา การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ซึ่งร่วมมือกับทางราชการติดตามสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด ทำให้ปัญหาเสพติดลดลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันท์มา ออนุพันธ์ (2547) ที่ทำการศึกษามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่ากำนัน-ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของเกรียงศักดิ์ คงทับทิม (2546) ซึ่งศึกษามีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด พบว่าปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของวุฒิพงษ์ ภัคดิกุล (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัย เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาสาเหตุ รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการป้องกันรองลงมา ด้านการให้ความช่วยเหลือและ ด้านการฟื้นฟู ตามลำดับ ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาสาเหตุ ได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการป้องกัน ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้ ราษฎรทราบ ส่งเสริมให้ราษฎรและแกนนำหมู่บ้านประชุมปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีการจัดทำข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ราษฎรร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของราษฎรในหมู่บ้าน และมีการจัดเวรยามสอดส่องดูแลหมู่บ้าน
2. ด้านการให้ความช่วยเหลือ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดอบรมส่งเสริมอาชีพ กับราษฎรที่มีปัญหาสาเหตุและราษฎรที่ไม่มีงานทำภายในหมู่บ้าน โดยมีการจัดตั้งกองทุน เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีทุนนำไปเป็นทุนประกอบอาชีพของราษฎรในหมู่บ้าน
3. ด้านการฟื้นฟู ส่งเสริมให้ราษฎรที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อส่งไปรักษา บำบัดฟื้นฟูในทางจริยธรรมทางด้านจิตใจโดยการรวมกลุ่มกันบำบัดอุปสรรคต่อส่วนรวม และจัดให้มีสถานกีฬาสำหรับออกกำลังกายหรือจัดการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาสาเหตุเป็นไป อย่างครอบคลุม และสามารถนำ ผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสาเหตุในพื้นที่อื่น ๆ หรือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาสาเหตุที่ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนต่อไปได้นั้น จำเป็นต้อง มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีหน่วยงานที่มีการติดตามและควบคุมผลการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรศึกษาประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาสาเหตุในหมู่บ้าน โดยมีการติดตามและประเมินผล เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. จากผลการศึกษา พบว่า ราษฎรในหมู่บ้านบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริง ดังนั้น ควรมีการศึกษาทัศนคติของราษฎรเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ สุขมาก. (2547). การรู้สารสนเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์,
บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2541). คู่มือประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กรมการปกครอง. (2557). ข้อมูลประชากร จังหวัดปราจีนบุรี. ปราจีนบุรี: กรมการปกครอง.
กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). วาระแห่งชาติ.
http://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=5583
- กัญญา รัชมณีนตา. (2543). สุขภาพจิต และมนุษย์สัมพันธ์ในชุมชน. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
□
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กำธร เอมสถิตย์. (2548). บทบาทของประชาคมหมู่บ้าน/ ตำบลที่มีต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ยาเสพติด ในเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงศักดิ์ คงทับทิม. (2546). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด: ศึกษา
เฉพาะกรณีเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จักรกฤษณ์ พิณญาพงษ์. (2551). การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของผู้นำชุมชน และสถานการณ์การใช้
ยาเสพติดของชุมชน ในจังหวัดอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- เฉลิมศักดิ์ แห่งบงาน. (2535). ปัญหาแรงงานต่างชาติ: ศึกษากรณีกะเหรี่ยงหลบหนีเข้าเมือง
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพร ชินบุตร. (2547). การรับรู้ในบทบาทหน้าที่ และความต้องการในการพัฒนาตนเอง
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ณัฐนันท์ ปิ่นแก้ว. (2547). *ปัญหาและข้อเสนอแนะ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของข้าราชการตำรวจภูธร ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทรงเกียรติ เสียงเจริญ. (2543). *บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในยุคปัจจุบันศึกษากรณีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี*. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นธิมา อนุพันธ์. (2547). *การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติดของกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตย์ ประจงแต่ง. (2548). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่ การศึกษาลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นิพิฐพนธ์ แสงด้วง. (2550). *การประเมินผล โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- บุญตา ไส้เลิศ. (2550). *บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ปฐม ทรัพย์เจริญ. (2546). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเทือง ธนิยผล. (2549). *กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ อินทโชติ. (2553). *บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ปรีชา สุวังบุตร. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้บทบาทกับการให้บริการหลักด้านสุขภาพจิตของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสุขภาพจิตในศูนย์สุขภาพชุมชนเขตสาธารณสุขที่ 6. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457. (2457, 17 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* หน้า 1-30.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. (2545, 30 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* หน้า 8-30.
- พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. (2545, 27 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* หน้า 26-30.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2541). *ทฤษฎีองค์การสาธารณะ.* กรุงเทพฯ: สักดิ์โสภการพิมพ์ □
- พิศิษฐ์ ธีรณุกิจ. (2536). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจทางสังคมกับการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของวัยรุ่น.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพชร กัทลี. (2551). *ความคิดเห็นของชุมชน ต่อผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- มนทกานต์ โสมกุล. (2549). *บทบาทและศักยภาพของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านป่าเม็ง ตำบลบางพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์.* วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วสันต์ ชิงชนะ. (2547). *บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- วีรพันธ์ พวงเพชร. (2539). *บทบาทของครูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วุฒิพงษ์ ภัคศิกุล. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมัย จิตต์หมวด. (2544). *พฤติกรรมผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสำนักนายกรัฐมนตรี (ป.ป.ส.). (2552). *ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สำเร็จ กล้าหาญ. (2549). *สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สินธร คำเหมือน. (2550). *บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุจิต ปัญญาพฤษย์. (2551). *คดียาเสพติด*. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- สุชาติ พันธุ์จิริต, นฤมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์ และรัตนา รุจิกุล. (2553). *บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติด ในจังหวัดนครราชสีมา*. *วารสารราชพฤกษ์*, 8(2), 139-145.
- สุดา ภิรมย์แก้ว. (2541). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุเทพ สุนทรเกษม. (2548). *มานุษยวิทยากับประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2539). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Merton, H. C. (1977). A look at factors affecting the quality of working life. *Monthly Labour Review*, 9(12), 64.
- Reeder, W. (1971). *Patial theories from thed 25 year reasearch programe on directive factor in believer and social action*. New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Newyork: Harper and Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การตรวจสอบค่าอัตราส่วนความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC
(Index of item-objective congruence)

การตรวจสอบค่าอัตราส่วนความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC
(Index of item-objective congruence) เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			IOC	แปลผล	ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			IOC	แปลผล
	1	2	3				1	2	3		
1	1	0	1	0.67	ใช้ได้	16	0	1	0	0.67	ใช้ได้
2	1	1	0	0.67	ใช้ได้	17	1	0	1	0.67	ใช้ได้
3	1	0	1	0.67	ใช้ได้	18	0	1	1	0.67	ใช้ได้
4	1	1	0	0.67	ใช้ได้	19	1	0	1	0.67	ใช้ได้
5	1	1	0	0.67	ใช้ได้	20	1	1	0	0.67	ใช้ได้
6	1	0	1	0.67	ใช้ได้	21	1	0	1	0.67	ใช้ได้
7	0	1	1	0.67	ใช้ได้	22	1	1	0	0.67	ใช้ได้
8	1	1	0	0.67	ใช้ได้	23	0	1	1	0.67	ใช้ได้
9	1	1	1	1.00	ใช้ได้	24	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	1.00	ใช้ได้	25	1	0	1	0.67	ใช้ได้
11	1	0	1	0.67	ใช้ได้	26	1	0	1	0.67	ใช้ได้
12	1	0	1	0.67	ใช้ได้	27	0	1	1	0.67	ใช้ได้
13	0	1	1	0.67	ใช้ได้	28	1	1	0	0.67	ใช้ได้
14	1	1	1	1.00	ใช้ได้	29	1	1	0	0.67	ใช้ได้
15	1	1	0	0.67	ใช้ได้	30	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามงานนิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นข้อมูลเฉพาะบุคคล และจะนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถาม ทุกส่วนด้วยความเป็นจริง คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านเป็นการส่วนตัว ทั้งนี้

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและใกล้เคียงกับความจริงที่สุด จะประมวลผลออกมาในภาพรวม เพื่อความถูกต้องของผลการวิจัยที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

แบบสอบถามฉบับนี้ มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความร่วมมือและความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ () 1. ต่ำกว่า 30 ปี () 2. 31-40 ปี
() 3. 41-50 ปี () 4. 51-60 ปี
3. สถานภาพสมรส
() 1. โสด () 2. สมรส
() 3. หม้าย/ หย่าร้าง
4. ระดับการศึกษา
() 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี () 2. ปริญญาตรี
() 3. ปริญญาโท () 4. ปริญญาเอก

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (รวมรายได้อื่น นอกเหนือจากค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน)

() 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท () 2. 10,001-20,000 บาท

() 3. 20,001-30,000 บาท () 4. 30,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการป้องกัน					
1. จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ด้านยาเสพติด มาอบรมและแนะนำเกี่ยวกับการสร้าง หมู่บ้านปลอดยาเสพติด					
2. จัดทำป้ายคำขวัญหรือป้ายเตือนที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับยาเสพติด					
3. ให้ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ในการประชุมประจำเดือน					
4. ให้ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดทาง หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน					
5. จัดให้มีการฉายวีดิทัศน์เกี่ยวกับพิษภัย ของยาเสพติดเพื่อให้ราษฎรรู้จักป้องกัน ตนเอง					
6. ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มบ้านใกล้กัน เป็นคุ้มเพื่อสอดส่องดูแลภายในคุ้มของตนเอง					
7. ให้ความร่วมมือสังเกตพฤติกรรม ของราษฎรในหมู่บ้านที่ผิดปกติ เช่น ร่ำรวย ผิดปกติ					
8. ส่งเสริมให้ราษฎรร่วมมือกันสร้างหมู่บ้าน ปลอดยาเสพติด					

บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. ตรวจสอบคูแผลบริเวณที่คาดว่าอาจเป็นแหล่งมั่วสุมภายในบริเวณหมู่บ้าน					
10. สอดส่องพฤติกรรมบุคคลภายนอกที่เข้ามาภายในหมู่บ้านอย่างน่าสงสัย					
11. แจ้งข่าวสารด้านยาเสพติดให้กับอำเภอทราบ					
12. แจกเอกสารคู่มือเกี่ยวกับปัญหาเสพติดให้ราษฎรทราบ					
13. ส่งเสริมให้ราษฎรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด					
14. ส่งเสริมให้ราษฎรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเสพติดของหมู่บ้าน					
15. การจัดให้ราษฎรไปดูตัวอย่างการแก้ปัญหายาเสพติด					
16. เชิญแกนนำหมู่บ้านประชุมปรึกษาหารือในการแก้ปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน					
17. การจัดเวรยามสอดส่องดูแลหมู่บ้าน					
18. การจัดทำข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งผู้ค้า ผู้เสพ และผู้ผลิต					
19. สํารวจจัดทำข้อมูลสถานที่แหล่งมั่วสุมของหมู่บ้าน					
20. สรุปสถานการณ์ยาเสพติดของหมู่บ้านให้ราษฎรภายในหมู่บ้านทราบ					

บทบาทของผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการให้ความช่วยเหลือ					
1. เข้าไปพูดคุยซักถามกับราษฎรที่มีปัญหา ยาเสพติดทันทีที่พบเจอ					
2. เข้าไปประสานงานกับครอบครัวของ ราษฎรที่มีปัญหาเสพติด					
3. ประสานงานกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนงานที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด					
4. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัด อบรมส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรที่ไม่มีงาน ทำภายในหมู่บ้าน					
5. จัดตั้งกองทุนเพื่อให้ผู้ที่ไม่มีทุนนำ ไปเป็นทุนประกอบอาชีพ					
ด้านการฟื้นฟู					
1. การกั้นหารราษฎรที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดเพื่อส่งไปรักษา และบำบัดฟื้นฟู					
2. ส่งเสริมด้านจริยธรรมเพื่อฟื้นฟูทาง ด้านจิตใจจัดให้มีการเทศนาของพระสงฆ์ ในวัดภายในหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมจริยธรรม และฟื้นฟูจิตใจ					
3. จัดให้มีสถานกีฬาสถานที่พักผ่อน ของหมู่บ้านอย่างเพียงพอ					
4. ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย หรือการแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน					
5. ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มกันบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อส่วนรวม					